



ВІРА БАХАЇ

Мері Перкінс, Філіп Хейнсворт

Вступ

Віра Бахаї - це релігія послідовників Бахаулли. У перекладі з арабської Бахаулла означає "Слава Бога". Послідовники Бахаулли називають себе бахаї.

Віра Бахаї - наймолодша з існуючих нині релігій. Вона виникла в 1844 році, в Ірані, а на 1979 рік вже існувала в 102 тисячах адміністративних центрів. Література бахаї перекладалася понад 670 мовами.

Незважаючи на те, що Віра Бахаї виникла в Ірані, мусульманській країні, вона так само відрізняється від ісламу, як християнство від іудаїзму. За перші 130 років свого існування вона проникла майже в кожен куточок Земної кулі. Її сповідують представники всіх народів та соціальних груп. Релігія бахаї вказує людству шлях до миру, любові та єднання, шлях шукань і духовного натхнення.

Міжнародна громада бахаї - це неурядова організація, яка тісно співпрацює з ООН у царині досягнення загального миру, захисту прав людини і цілковитого економічного та соціального розвитку народів нашої планети. Від 1970 року Громада має дорадчі права в Економічній і Соціальній Раді ООН (СКОСОС) і постійних представників у штаб-квартирах ООН у Нью-Йорку та Женеві, а також у Програмі ООН з питань довкілля (ЮНЕП) у Найробі.

Людство, таке різноманітне за кольором шкіри, культурою, звичаями, з метою просування вперед світової цивілізації, має обрати новий спосіб життя, простий у своїй основі, проте досить складний щодо конкретного застосування до людських потреб. Віра Бахаї пропонує новий спосіб життя. Ця книга знайомить з Вірою; вона не намагається охопити все розмаїття нової релігії, а є лише доступним посібником, що подає огляд її історії, вчення й мети, та надихає на подальше поглиблене вивчення.

Ми переконані, що вивчення Віри Бахаї захопить Вас і віддячить за Вашу працю.

Мері Перкінс, Філіп Хейнсворт

Як виникла Віра Бахаї

Іран

Ця країна складається з великого плоскогір'я, оточеного високими горами, а в її центрі - широка пустеля. На заході пролягає рівнина річки Тигр, на сході - Індійська долина, на півночі - Каспійське море і Туранська пустеля, а на півдні країна омивається Перською затокою та Індійським океаном.

Щоб глибше збагнути, в якому середовищі виникла Віра Бахаї, треба згадати, що на початку ХІХ-го століття Середній Схід перебував у стані політичного, економічного та соціального занепаду.

Народ Ірану, який колись створив велику цивілізацію, на 1800 рік був знеможеним та ізольованим від головних світових подій.

Жменька людей жила в розкошах, тоді як основна маса страждала від злиднів, хвороб та безграмотності. Реформи гальмувалися поширеною корупцією, хабарництвом та зловживаннями уряду.

Більшість населення Ірану були мусульманами, але тут були також послідовники зароастрійської, іудейської та християнської релігій. Між представниками різних віросповідань існував розбрат та взаємна нетерпимість. Та все ж Іран, або Персія, мав неабияке значення як для мусульман, так і для християн, адже про нього згадується в їхніх священних писаннях.

Преподобний Х. Бонар, який писав про біблійних пророків на початку ХІХ століття, вірив у пророцтва щодо Асірії, Еламу та Персії, проте зізнавався у своєму безсиллі пояснити, чому саме ці місця мають стати благословенними "в останні дні".

Пошуки Обітованого

Наприкінці ХVІІІ століття вчений, святий мусульманин Шейх Ахмад вирушив у подорож на один з островів Перської затоки. На цю мандрівку його надихнула переконаність, що незабаром на Землі з'явиться Обітований, про якого згадується в Писаннях ісламу.

Шейх Ахмад вірив, що цей святий посланець Бога, прихід якого пророкували і якого очікують всі народи світу, стане великим учителем людства. Шейх Ахмад був переконаний, що його поява на землі ознаменує собою початок нової ери, коли об'єднаються всі релігії і люди житимуть в мирі.

Шейх Ахмад вирушив спершу до Неджефу, а відтак - до Кербели, священного місця мусульман. У Кербелі прийняв мученицьку смерть Імам Хусейн, онук пророка Мухаммада. У Кербелі Шейх Ахмад почав проповідувати, а згодом повернувся до Ірану. Почувши про вчення Шейха Ахмада, молодий чоловік на ім'я Сеїд Казем ("сеїд" - титул, який свідчить про те, що його володар є нащадком пророка Мухаммада) перетнув усю країну, щоб зустрітися з ним.

Шейх Ахмад радо прийняв юнака. Він бачив, що знайшов у ньому того, з ким може поділитися усіма своїми знаннями та прагненнями свого серця. Вони разом навчалися, разом молилися, мандрували та вчили інших.

Шейх Ахмад обрав Сеїда Казема своїм наступником, і після смерті учителя Сеїд Казем залишився у Кербелі, де й продовжував проповідувати.

Одним з його учнів був Мулла Хусейн, високоосвічений юнак з чистим серцем і прагненням істини. Сеїд Казем знав, що може повністю довіритися Муллі Хусейну; він був глибоко переконаний у здібностях свого учня і послав його до Ірану з незвичайною місією.

Тим часом Сеїд Казем дедалі глибше відчував наближення нового Одкровення. Він спробував привідкрити завісу, яка могла б завадити його учням розпізнати скарб Бога, коли той зійде. Сеїд Казем сказав їм:

"Він шляхетного походження... нащадок Пророка... Він молодий роками і володіє вродженими знаннями. Вчення його походить не з проповідей Шейха Ахмада, а від Бога. Мої знання - це крапля у порівнянні з безмежністю його знань; те, що можу я - порошок супроти дивовижся його милосердя та могутності... Він середнього зросту, утримується від паління і відзначається надзвичайною благочестивістю і набожністю".

Сеїд Казем наказав своїм послідовникам розійтися по всьому світу в пошуках Обітованого, жертвуючи кар'єрою, майном, а в разі потреби -

й життям.

Коли Мулла Хусейн повернувся з Ірану, він не застав свого учителя живим. Сорок днів він провів у молитвах і говінні, готуючи себе до пошуків. З нього брали приклад і деякі з його товаришів. Коли ж минуло сорок днів, він вирушив у подорож зі своїм братом та племінником, яким ледве виповнилося по двадцять років.

Троє молодих людей покинули Кербелу, не маючи жодної уяви, звідки їм розпочати свої пошуки. Вони щиро молилися Богові, і Мулла Хусейн відчув, що його немовби магнітом притягує Шираз - місто на півдні Ірану, відоме своїми поетами, квітучими садами й солов'ями.

Одного вечора Мулла Хусейн та його супутники підійшли до міських воріт Ширазу, загорожені, голодні та стомлені. Мулла Хусейн відіслав своїх супутників до міста, а сам залишився, роздумуючи про те, що він знайде в Ширазі і чи це наблизить його до Обітованого.

Тоді, коли Мулла Хусейн стояв за міськими ворітьми, до нього підійшов молодий чоловік у зеленій чалмі (що означає походження від Пророка Мухаммада), обличчя його випромінювало привітність. Молодий незнайомець посміхнувся і запросив Муллу Хусейна увійти в Шираз так, немовби вони були давніми друзями. Його привітність і чарівність, чистота і благородство вразили втомленого з дороги Муллу Хусейна. Незнайомець запросив Муллу Хусейна перепочити в своєму домі, на що той відповів, що його супутники чекатимуть на нього. "Бог піклуватиметься про них. Він буде їх захищати та охороняти," - так сказав молодий незнайомець, супроводжуючи Муллу Хусейна в Шираз.

Декларація Баба

Молодий чоловік, який зустрів Муллу Хусейна за міським муром Ширазу, звався Сеїд Алі-Мухаммад. За батьківською та материнською лінією він походив від Пророка. Сеїд Алі Мухаммад народився 20 жовтня 1819 року; батько його помер, коли він був ще малим, тож його виховував дядько. Коли дядько вперше відправив племінника до школи, вчитель відіслав його додому, дивуючись з того, що хлопчик вже все знає. Алі Мухаммад й справді мав дивовижні вроджені знання і відповідав на найскладніші запитання, на які не знали відповіді навіть учителі.

Підлітком Алі Мухаммад почав працювати купцем у порту Бушир та в Ширазі. Він швидко здобув повагу за свою скромність і справедливість, за чесність і лагідність, за глибину знань та благородство характеру. На час зустрічі з Муллою Хусейном він працював уже близько 10 років. Одружився з двоюрідною сестрою своєї матері, але їх єдиний син помер, коли йому виповнився один рік. Ось ким був молодий купець, котрий зустрів Муллу Хусейна і ввічливо запросив його до свого скромного дому в тихому куточку Ширазу. У товаристві нового приятеля Муллу Хусейна сповнювало дедалі глибше почуття миру та щастя.

Настав час вечірньої молитви, якої дотримуються всі мусульмани. Двоє молодих людей схилили коліна в молитві. Мулла Хусейн щиро прохав Бога, щоб ця дивна зустріч допомогла йому в пошуках Обітованого. Після молитви вони продовжили розмову. Зворушений добротою, гідністю та шляхетністю свого господаря, Мулла Хусейн довірив йому найглибші прагнення свого серця. Він розповів про свою подорож і про свої пошуки. Алі Мухаммад уважно його вислухав, а відтак запитав, чи не сказав Сеїд Казем, яким чином послідовники зможуть впізнати Обітованого. Мулла Хусейн повторив опис, залишений його учителем: "Він шляхетного роду по прямій лінії... Він обдарований природним знанням... позбавлений тілесних вад ... " Мулла Хусейн замовчав, і в кімнаті на якийсь час запанувала тиша. Потім спокійним, проте сильним і владним голосом промовив: "Бачиш: всі ці риси проявлені в мені. (3)"

Муллу Хусейн оторопів. Він почав заперечувати, стверджуючи, що Обітований - це людина неперевершеної святості, а Справа, яку він проголосить, - це Справа надзвичайної могутності. Проте коли він промовляв ці слова, він відчував одночасно трепет і докори сумління. Замовкнучи, він дістав аркуш паперу, списаний ним кілька років тому. Тут він намагався розтлумачити деякі найважчі місця з вчення Шейха Ахмада та Сеїда Казема. Він попросив господаря поглянути на його спроби. Прочитавши їх, Сеїд просто і зрозуміло розтлумачив усі труднощі, з якими зустрівся Мулла Хусейн. Тоді Алі Мухаммад сказав: "А тепер настав час відкрити зміст Сури Юсифа (4)".

Сура Юсифа (сура означає розділ) - частина Корану. Якось Мулла Хусейн звернувся до Сеїда Казема з проханням написати для нього коментар цієї сури. "Воістину, це мені не під силу," - відповів Сеїд

Казем. - "Він, той Великий, який прийде після мене, розтлумачить тобі її значення й без твого прохання (5)".

Промовивши слова, які пророкував учитель Мулли Хусейна, господар дому взяв перо і почав писати. Записуючи слова, він наспівував їх мелодійним голосом. Він не зупинявся доти, поки не завершив цілий розділ під назвою "Сура Володарювання". Мулла Хусейн слухав, захопившись його голосом і силою його слів.

Зізнання молодого купця з Ширазу про те, що він і є Обітований, сталося 22 травня 1844 року, через 2 години 11 хвилин після заходу сонця. Цей день і час відзначається бахаї як початок нової ери в історії людства. "О ти, хто перший повірив у мене!" - ці слова сказав він Муллі Хусейну - "Істинно кажу, я є Баб, Ворота Бога (6)".

Ім'я "Баб" означає "ворота". Баб оголосив про себе як про Ворота до нової ери миру та всесвітнього братерства. Його місія, казав він, - сповістити про прихід Іншого, Великого Посланця, який має невдовзі з'явитися. Він назвав його: "Той, кого відкриє Бог." Баб говорив, що цей Посланець об'єднає всіх людей і утвердить на землі справедливий та вічний мир.

Цілу ніч Мулла Хусейн сидів і слухав, забувши про час і своїх супутників, які чекали на нього. Поки місто спало, Баб застеріг Муллу Хусейна, аби той нікому, навіть своїм приятелям, не розповідав про те, що він почув і побачив.

"Вісімнадцять чоловік, - сказав Баб, - мають спершу самі, за покликом свого серця, визнати мене та розпізнати істину мого одкровення. Без попередження і запрошення, незалежно один від одного, кожен з них повинен відшукати дорогу до мене (7)".

Коли з мінаретів Ширазу пролунав заклик до ранкової молитви, Мулла Хусейн покинув оселю Баба. Його душу переповнювали радість, подив, захоплення й благоговіння.

"Знання його одкровення, - зізнавався він, - розбурхало моє єство. Я відчув, як відвага й сила заволоділи мною, і якби весь світ, з усіма народами та володарями, піднявся проти мене, я без страху протистояв би цьому нападу. Всесвіт здавався мені пригоршнею пилу у моїй долоні (8)".

Минуло сорок днів, перш ніж інші послідовники Баба почали визнавати його. Незалежно один від одного, мимоволі, кому через молитву та піст, кому в снах та мріях відкривалося місцеперебування

молодого купця з Ширазу. Всі вони були учнями Сеїда Казема, і здавалося, що їх спрямовує до Ширазу та сама сила, яка вела Муллу Хусейна. Останнім був Куддус. Стомлений далекою дорогою дістався він Ширазу. Побачивши на вулиці Муллу Хусейна, він кинувся до нього з запитаннями. Мулла Хусейн намагався заспокоїти його, та марно - Куддус побачив Баба. "Чому ти хочеш заховати його від мене? - вигукнув Куддус здивованому Муллі Хусейну. - Я можу впізнати його навіть за ходом. Я переконаний, що ні на Сході, ані на Заході, ніхто, крім нього, не може бути істинним. Ніхто не в змозі випромінювати такої могутності та величі, які виходять з його священної особи".(9)

Баб скликав учнів, які зібрались у Ширазі, і наказав їм розійтися по Ірану, щоб поширювати його вчення і готувати людей до приходу "Того, Кого відкриє Бог." Він наголосив на великій відповідальності цієї справи, вимагав обережності, помірності і попередив, що нагородою за їх зусилля можуть бути муки та смерть.

"Я готую вас, - говорив Баб - до пришествя Великого Дня. Докладіть всіх ваших зусиль, щоб я, той, хто нині навчає вас, в прийдешньому світі перед престолом Всемилоствого Господа тішився діяннями вашими та прославився вашим успіхом... Розійдіться по всій країні, невтомними стопами і освяченими серцями готуйте шлях до його приходу. Не зважайте на вашу слабкість і недовговічність; зверніть свій погляд до нездоланної сили Всемогутнього Господа Бога вашого. Чи не Він колись дарував змогу Аврааму, незважаючи на його видиму беззахисність, торжествувати над силами Німрода? Чи не Він допоміг Мойсею, супутником якого був лише посох, здолати фараона та його військо? Чи не Він утвердив владу Ісуса, бідного й приниженого в очах людських, над усіма силами іудеїв? Чи не Він підкорив варварські та войовничі племена арабів святому і перетворюючому вченню Мухаммада, Його Пророка? Повстаньте ж в ім'я Бога, довіртеся цілковито Йому, і ви переконаєтесь в остаточній перемозі."(10)

Проповідь Баба

Послідовники Баба натхненно взялися поширювати його вчення. Звістка, яку вони несли, дуже схвилювала Іран. Збиралися велелюдні натовпи, аби послухати їх, і слава Баба швидко зростала. Бідні та багаті, прості і вчені, міщани і селяни - всі неодмінно прагнули дізнатися якомога більше. Чимало освічених та високоповажних релігійних діячів стали послідовниками Баба. Це стурбувало наділений владою. Вони почали швидко реагувати. Коли Куддус зі своїми товаришами почали поширювати вчення Баба в Ширазі, міська влада схопила їх. Їм обсмалили бороди, продірявилили носи, просилили через ці отвори мотузку, і на такій прив'язі водили вулицями. Потім їх відшмагали і вислали з Ширазу, попередивши, що в разі повернення їх розіпнуть.

По країні покотилася хвиля шалених переслідувань бабі. Самого Баба взяли під домашній арешт. Розслідувати причини хвилювань шах доручив Вахїдові, найдовіренішому своєму раднику, людині впливовій, високоосвіченій та поважній. Після трьох розмов із Бабом Вахїд став його вірним послідовником і сам почав поширювати його вчення.

Це дуже розгнівило Великого візира, першого міністра шаха. Він злякався, що Баб зможе вплинути на шаха, якщо вони зустрінуться. Тому він ув'язнив Баба в Ма-Ку на півночі країни.

Довкола в'язниці в Ма-Ку мешкали прості селяни, яких не цікавили події поза межами їхнього села, а в прибульцях вони вбачали ворогів. Начальник в'язниці спершу також насторожено поставився до Баба, проте незабаром збагнув, що цей в'язень незвичайний. Він полюбив його. Довколишні селяни також відчували вплив Баба на своє життя. Вони збиралися під муром в'язниці, сподіваючись почути, як Баб наспівує свої молитви, зверталися до Баба з проханням благословити їх працю, і клялися у правдивості його іменем. Звідусіль йшли відвідувачі; начальник в'язниці пускав їх до Баба і сам ставав дедалі відданішим своєму в'язневі.

Знову розгнівився великий візир і перевів Баба до іншої в'язниці в Чигриг, якою керував дївер шаха. Це був жорстокий і невірноважений чоловік. Спершу він дуже суворо поставився до Баба, але згодом і він почав поважати його. І тут Обїтований здобув любов і шану місцевого населення. Знову потоками рушили відвідувачі.

Одним з них був чоловік з Індії, переодягнений пустельником. У своїй країні він був принцем, але відколи побачив Баба у сні -

відмовився від свого трону й багатства заради зустрічі з ним. Баб відправив його назад до Індії, аби той і там поширював його вчення.

Водночас в Ірані зростало переслідування бабі. Перших учнів Баба і сотні тих, хто відгукнувся на їх заклик, було закатовано і знищено. У разі відмови від своєї віри, їм дарувалося б життя. Вбито було й дядька Баба, що його виростив і виховав, за віру у місію племінника.

Біль та горе охопили душу Баба. У в'язниці Чигриг він написав більшу частину свого Одкровення. Він знав, що незабаром прийде і його смерть. У 1850 році можновладці, які не змогли перешкодити поширенню руху бабі, вирішили стратити Баба і цим покінчити з єрессю. Таким чином, його недовга шестирічна проповідь, три роки якої були проведені у відносній свободі, а три - у в'язниці, стрімко наближалася до своєї кульмінації.

Страта Баба

Баба перевели до Тебризу. Коли його привели в місто, якийсь юнак кинувся йому до ніг, благаючи дати йому змогу померти разом з Бабом. Юнака схопили і також засудили до страти.

Свою останню ніч на Землі Баб провів у радісному й піднесеному настрої. Він знав, що виконав свою місію, незважаючи на всі перешкоди. Наступного ранку, коли Баб диктував останні слова розпорядження своєму учневі, за ним прийшли. Солдати квапилися, але Баб сказав офіцерові: "Доти, поки я не скажу цій людині всього, що маю сказати, жодна земна сила не змусить мене замовкнути. Навіть якщо всі армії світу підуть проти мене - і вони будуть безсилі перешкодити виконанню до останнього слова моїх намірів." (11)

Те, що діялося потім, дивно нагадувало відомі події, коли, так само без справедливого суду, було розп'ято Ісуса. Три визначних релігійних діячі поставили свої підписи під смертним вироком. Жоден з них не захотів зустрітися з Бабом. Усі документи було підписано, завірено та скріплено печатками.

Баба провели переповненими вулицями Тебризу, де зібралося близько 10 тисяч людей, що прийшли подивитись на видовище. Офіцером підрозділу для виконання вироку був християнин на ім'я Сам Хан. Його зворушили доброта і покірність Баба, і він був глибоко збентежений виконанням завдання, яке на нього чекало. "Я не маю зла

проти Вас, - сказав він Бабу. - Якщо Ваша справа - справа Істини, дайте мені можливість звільнитися від необхідності пролити Вашу кров."

"Виконуйте свій обов'язок, - відповів Баб, - і якщо наміри ваші щирі, Всемогутній визволить вас з цієї скрути." (12)

Баба та його молодого супутника прив'язали мотузками до стіни казарми, і 750 солдатів з підрозділу Сам Хана вистрілили. Коли ж дим від вогню розвіявся, великий крик подиву охопив натовп. Баба не було, а юнак прив'язаний разом з ним, стояв неушкоджений. Почалися несамовиті пошуки Баба, а коли його знайшли - він закінчував давати розпорядження, яким завадив прихід солдатів у камеру.

"Тепер я закінчив бесіду, - сказав Баб тим, хто його знайшов. - Можете продовжити виконання свого наміру." (13)

Сам Хан наказав підрозділу залишити казарми і відмовився від подальшої участі в страті. Привели інший загін... Цього разу тіла Баба та його супутника були рознесені на шматки, і лише обличчя залишилися майже неушкодженими.

Страта відбулася 9 липня 1850 року.

Протягом тієї ж години містом прокотилася страшенна злива. Піднявся сильний вітер, і курява закривала небо цілий день. Тіла Баба та його супутника викинули за міський мур, і поставили на варті сорок солдатів, аби бабі не змогли забрати їх. Проте, незважаючи на охорону, послідовники Баба все ж зуміли це зробити, і заховали тіла у безпечному місці.

Баб і Його Місія

Баб проголосив себе носієм незалежного Одкровення Божого та провісником іншого, вагомішого Посланця, ніж він сам. Він змінив закони та обряди ісламу щодо молитов, посту, шлюбу та розлучення, спадкоємності. В його писаннях постійною є тема приходу "Того, Кого відкриє Бог." Він возвеличує прийдешнього Посланця і закликає своїх послідовників поспішати до нього, навіть коли для цього їм доведеться повзти через снігові замети.

"Я, - писав Баб, - всього лише перший з Його слуг, який вірить у Нього і Його знамення, з тих, хто зазнав солодкого блаженства Його слів з перших плодів раю його знань." (14)

Баб вірив, що наступний Посланець прийде дуже швидко після його власної смерті.

Через два роки після страти Баба двоє його молодих послідовників, розум яких затьмарився з горя та відчаю, здійснили замах на шаха. Вибрана ними зброя, була досить примітивною, і шах отримав тільки легке поранення. Ця подія викликала хвилю переслідувань бабі. Можновладці провокували народну підтримку кампанії помсти, направленої на позбавлення країни від бабі.

У страшенній бойні по-звірячому катували чоловіків, жінок, дітей. Іноземці в Ірані не виходили з дому, щоб не стати свідками кривавих сцен, звірств та вбивств, що чинилися просто на вулицях. До в'язниці було кинуте і найвизначнішого з послідовників Баба, людину, яка пізніше стала відомою під ім'ям Бахаулла.

Бахаулла

З арабської Бахаулла означає "Слава Бога". Це ім'я згадував Баб. При народженні цю людину назвали Мірза Хусейн Алі. Він народився в одній з найбільш титулованих сімей Ірану. Батько його був головним міністром при дворі шаха. Народився він у Тегерані 12 листопада 1817 року.

З дитинства Бахаулла оточували розкіш та багатство. Він одягався у найтонший шовк і їв найвишуканіші страви. Його родина володіла чудовими будинками. Як і інші тогочасні молоді люди шляхетного походження, Бахаулла вивчав іслам, перську літературу та поезію, а також каліграфію. Як і Баб, Бахаулла мав дивовижні знання, які почерпнув не від учителів і не з книг. Люди дивувалися глибині його знань, винятковій силі його логіки та міркування. У віці семи років йому довелося представляти свого батька у майновій суперечці при дворі, і він виграв справу.

Надзвичайні здібності не викликали в нього гордоців. Він був скромним та веселим, співчутливим і дуже добрим. Його уподобання були простими: він любив природу, любив тварин і птахів, дерева і квіти. З великим задоволенням проводив час поза містом, а не при дворі, витрачав гроші не на розваги, а на допомогу бідним та нужденним. Як було прийнято на той час, одружився молодим. Його дружина належала до дуже багатой родини, проте її смаки теж були

невибагливими. Разом вони допомагали знедоленим. Двері їхнього будинку завжди були відкритими для всіх, хто потребував їжі, притулку і допомоги. Їх називали "батьком і матір'ю бідних". Після смерті батька Бахаулли запропонували посісти його місце при дворі, але він відмовився.

Влітку 1844 року, рівно через три місяці після того, як Баб проголосив свою місію, Мулла Хусейн привіз до Тегерану згорток писань, що невдовзі потрапив до рук Бахаулли. Прочитавши цей згорток, Бахаулла одразу ж визнав Баба і став його послідовником. Йому тоді виповнилося двадцять сім років. Бахаулла ніколи не зустрівся з Бабом, але між ними було постійне листування; і він всім серцем схвалював поширення вчення Баба. Так Бахаулла опинився у лавах малознаного руху, що протистояв інтересам його власного класу. Коли Баба було ув'язнено, Бахаулла надавав усіляку допомогу його послідовникам, яких переслідували. Двічі його кидали до в'язниці, а одного разу він зумисне накликав на себе гнів натовпу, аби дати змогу втекти своїм однодумцям. Його побили і закидали камінням. Безстрашний і невтомний, Бахаулла підтримував бабі порадами та допомогою. Коли ж Баб дізнався, що незабаром помре, він відіслав Бахаулли свої пера, печатки та папери. Саме за вказівкою Бахаулли мощі Баба були перевезені з Тебризу до Тегерану і сховані у безпечному місці. Після замаху на життя шаха Бахаулла був гостем Великого візира. Друзі просили його сховатися, поки не вгамуються хвилювання, проте Бахаулла відмовився. Він вирушив назустріч військовій частині, якій було наказано схопити його і заарештувати.

З нього зірвали верхній одяг і закували в кайдани. Босоніж, з непокритою головою під полудневим сонцем Бахаулла повели до тегеранської в'язниці. Зібрався натовп людей, які кидали в нього каміння і вигукували образи. Бахаулла попросив вартових сповільнити крок, аби дати змогу старій жінці, яка хотіла кинути в нього камінь, наздогнати процесію. "Не засмучуйте цю жінку, - сказав він. - Не заважайте їй робити те, що вона вважає потрібним для Бога." (15)

В'язниця, в яку заточили Бахаулла, колись була резервуаром однієї з громадських лазень міста. Його провели через темний коридор, а далі - вниз трьома рядами сходів. Тюремна камера була неосвітленою, вогкою й кишіла комахами. Тут, майже без одягу, лихоманили сто

п'ятдесят чоловік. Здебільшого, це були вбивці, розбійники та грабіжники. Серед них, разом з іншими бабі, закували й Бахаулла.

На нього одягли колодки; важкі кайдани лягли на його плечі. Він не міг ані встати, ані лягти. Ці кайдани впивалися в його тіло, а їхні сліди залишалися на все життя. Три дні не давали їсти й пити. Коли ж, нарешті, принесли їжу, вона, як виявилось, була отруєною. Бахаулла займав таке високе становище, що влада не наважувалася його стратити. Щодня вартові виводили одного бабі на тортури і смерть. Перед виходом на страту, бабі просили у Бахаулли благословення. Бахаулла втішав і заспокоював усіх в'язнів. Він навчив бабі співати молитви. Перший ряд закутих в кайдани заспівував: "Бог дає мені все; воістину, Прещедрий Він!", другий підхоплював: "Повірить той, хто вірить у нього". (16) В'язні співали так голосно й так радісно, що спів цей міг чути шах, палац якого стояв неподалік.

В таких умовах Бахаулла пробув у в'язниці чотири місяці. Здоров'я його було підірване, спина не розгиналася, він ледве ходив. В ув'язненні з Бахауллою трапилася містична подія, яка відкрила йому, що саме він - "Той, Кого відкриє Бог", Обітований, прихід якого віщував Баб.

"У дні, коли лежав я в тегеранській в'язниці, хоча й не міг спати через страшний тягар кайданів та сморід, в одну з коротких хвилин забуття здалося мені, немовби з моєї голови щось потекло по грудях, схоже на могутній потік, який несеться з вершини високої гори. Все тіло ніби спалахує вогнем. В такі миті язик мій вимовляв щось таке, чого не витримав би ніхто, якби почув." (17)

"О Царю! Я був лише одним з багатьох, що сплять на ложі своєму, коли раптом вітри Всеславного підхопили мене і навчили сутності всього, що було. Се не від мене, але від Того, хто Всемогутній і Всезнаючий. І Він звелів мені піднести голос мій між небом та землею, і заради цього випало мені те, від чого течуть сльози у мужів розуміння... Всездолатне повеління його досягло мене, і змусило возвеличувати його серед людей." (18)

Так згодом писав про це Бахаулла в листі до шаха.

Ті, хто його ув'язнив, не змогли знайти жодних доказів його причетності до замаху на шаха. Російський посол при дворі шаха докладав чимало зусиль для звільнення Бахаулли і запропонував притулок в Росії. Шах неохоче погодився звільнити Бахаулла. Так в грудні 1852 року завершилося його ув'язнення в жахливій ямі, яку називали Сіях-Чаль. Однак саме в цьому підземеллі йому, "оповитому пекельним мороком, отруєному сморідним повітрям, заляклому від холоду й вогкості, з ногами, забитими в кайдани..." (19) явилось істинне народження Одкровення Бахаї. Бахаулла позбавили всього майна і він, вибравши вигнання замість притулку в Росії, був змушений впродовж місяця разом з сім'єю покинути країну. Оскільки його власність було конфісковано, Бахаулла не зміг підготуватися до подорожі. Була зима, допікав лютий холод, а його дружина Навваб перебувала на сьомому місяці вагітності. Сам Бахаулла нездужав, і дорога до Багдаду тривала три місяці. Вигнанці вузькими, в'ючними стежками переїжджали через засніжені гори, ночуючи в незатишних схованках, де не було ні достатньої кількості їжі, ні умов для сну. Дружина Бахаулли продала срібні гудзики зі своїх суконь, аби нагодувати дітей.

Вигнання до Іраку

Розбитим і хворим прибув Бахаулла в Багдад 8 квітня 1853 року. Ніхто не думав, що він зможе витримати суворі умови переходу чи залишитись живим після цього. Однак він зумів відновити сили. Незабаром вплив Бахаулли почав відчуватися серед місцевих бабі, пригнічених і позбавлених лідера. Проте через ревності власного брата, Бахаулла, нікого не попередивши, покинув місто, не бажаючи бути причиною конфліктів та чвар серед бабі. Це трапилось всього через рік після його прибуття в Багдад.

Наступні два роки Бахаулла провів пустельником в горах Курдистану. Курди - гордий та войовничий народ, відомий своєю ворожістю до персів. Та, незважаючи на усамітнення, Бахаулла швидко здобув повагу серед них. Учені люди того краю шукали зустрічі з ним, його любили і поважали однаково і вчені, і безграмотні; незабаром слава про мудрого і святого чоловіка досягла Багдаду. Почувши про незвичайного самітника з Курдистану, його сім'я здогадалася, що це -

Бахаулла, і послала до нього гінця з проханням повернутися. Через два роки після свого від'їзду (19 березня 1856 року) Бахаулла повернувся до своєї сім'ї.

За час відсутності Бахаулли справи громади бабі погіршились. Наступні сім років він провів в працях по вихованню бабі, викладаючи основні вчення Баба. Настановами та власним прикладом, письмовим та усним словом він досяг змін в громаді й цим довів, що був єдиною людиною, здатною забезпечити стабільність і чистоту руху. В місті бабі стали відомі своєю непорочністю, чистотою помислів і бездоганною поведінкою. Бахаулла і його однодумці жили просто й майже аскетично. В них було дуже мало матеріальної власності, але життя їх було сповнене радості.

Курдські містики та інші релігійні діячі, які відвідували Бахаулла в горах, тепер приходили до нього в Багдад. Зацікавились і деякі з місцевих релігійних лідерів. Багато з них стали його послідовниками. Поети, містики, урядовці, принци прагнули з ним познайомитися. Хворі та стражденні, шукачі справедливості юрмилися біля дверей. Серед них були не тільки мусульмани, але й християни та іудеї.

У період, проведений в Багдаді, вірші виливались з пера Бахаулли. "Книга Безперечності", його головна богословська праця, була написана за два дні і дві ночі. В Багдаді він написав і "Сокровенні Слова", невелику, але захоплюючу книгу духовного керівництва, а також "Сім Долин", містичну книгу, написану як відповідь суфійським містикам.

З дозволу шаха група багдадських мусульманських лідерів, ревностно ставлячись до зростаючого впливу Бахаулли, намагалася дискредитувати його. Вони просили сотворити диво, яке б усіх задовільнило. Бахаулла погодився сотворити будь-яке диво за їх вибором, але оскільки вони так і не дійшли згоди, виклик Бахаулли залишився без наслідків.

Іранський консул в Багдаді, стривожений зростаючою славою Бахаулли, почав вимагати його вигнання з міста. Він домогся своєї мети. Губернатор Багдаду щиро захоплювався Бахауллою, і лише після того, як отримав п'ять наказів, він повідомив Бахаулла про його вигнання в Константинопіль за наказом султана Оттоманської імперії.

Звістка швидко розповсюдилася і схвилювала все місто. Сотні людей юрмилися на вулицях біля його будинку, оплакуючи його від'їзд. Людей зібралось стільки, що Бахаулли довелось переселитися в сад на

іншому березі ріки. Там він провів дванадцять днів, підбадьорюючи та надихаючи своїх послідовників. Багато з них знали, що він - Той, про Кого провіщав Баб, хоча Бахаулла нікому не відкривав своєї місії. Тут, в саду Різван, він зробив формальну декларацію, оголосивши деяким зі своїх послідовників, що він і є "Той, Кого відкриє Бог", і велике горе їх перетворилося на радість.

Публічне проголошення, що Бахаулла - Обітований всіх релігій, що Віра його призначена для всього людства, що новий День зійшов над горизонтом історії, тривало 12 днів - з 21 квітня до 2 травня 1863 року.

Цей період став відомим як Свято Різван, яке щорічно відзначається послідовниками Віри Бахаї в усьому світі, як найсвятніше і найзначніше зі свят цієї релігії. Бахаї відзначають перший, третій і дев'ятий дні цього свята.

Вигнання в Туреччину

Шлях Бахаулли в Константинопіль (Істамбул) перетворився на триумфальний похід. Його зустрічали з почесними представники влади міст і сіл, через які він проходив. Іранський посол в Константинополі, отримавши наказ свого уряду розпалити ненависть проти вигнанців, зобразив Бахаулла гордовитою та пихатою людиною, що не має ніякої поваги до законів і прагне знищити Оттоманську імперію.

Хоча Бахаулла пробув у Константинополі лише чотири місяці, іранські та оттоманські правителі вже домовились про його наступне заслання. Він отримав наказ про негайний переїзд до Адріанополя (Едирне)

Стояв грудень, люди давно не пам'ятали такої лютої зими. Бахаулли з сім'єю та їх супутникам довелося поспішно вирушити в дорогу без достатньої кількості їжі. Під дощем і бурею йшли вони по відкритій всім вітрам місцевості. Подорож зайняла дванадцять днів, доводилося йти ночами. Повністю виснаженими прибули вигнанці в Адріанопіль.

П'ять років провів Бахаулла в Адріанополі. Цього разу офіційно його вважали в'язнем Оттоманської імперії, хоча проти нього не було висунуто ніякого звинувачення.

В Адріанополі Віра Бахаї зазнала суворої внутрішньої кризи, спричиненої заздрістю брата Бахаулли, якого звали Мірза Ях'я, та людини на ім'я Сеїд Мухаммад. Саме через ревності Мірзи Ях'я

виникали труднощі ще й в Багдаді та Константинополі. Тепер же заздрість настільки заволоділа ним, що він намагався навіть отруїти Бахаулла. Отрута заподіяла неймовірні страждання Бахауллі, наслідки її він відчував до кінця життя.

Перебуваючи в Адріанополі, Бахаулла формально оголосив про свою місію правителям світу та його релігійним лідерам. Тут, а також пізніше, в Ацці, він писав листи європейським монархам, закликаючи їх визнати нову Віру. Він також закликав їх владнати чвари між собою, скоротити озброєння і почати краще піклуватись про свої народи. В листі з Акки до королеви Вікторії Бахаулла писав:

"Бог приготував вищий засіб і наймогутніший інструмент для зцілення всього світу - це єднання всіх народів в одній всесвітній Справі, одній загальній Вірі. Досягти цього можна не інакше, як силою умілого, всемогутнього і натхненного Лікаря". (20)

Розповідають, що після прочитання цього листа королева Вікторія сказала: "Якщо це від Бога, то не загине; якщо ж ні, то не заподіє ніякої шкоди".

Місія Бахауллі, відкрита йому в тегеранській в'язниці Сіях-Чаль, але про яку він мовчав протягом десяти років, була публічно проголошена в саду Різван, поблизу Багдаду, у 1863 році. А тепер, у 1868 році, про неї повідомлялися правителі світу, всі разом і кожен окремо. Наполеон III, російський цар, Вільгельм Пруський, Франц-Йосип Австрійський, папа Пій IX, турецький султан та іранський шах - усі вони отримали послання Бахауллі.

Саме в цей період проголошення в Адріанополі увійшло у звичай вітання бахаї "Алла-у-Абха" (Бог Всеславний), а послідовники Бахауллі стали відомими, як бахаї. Не дивлячись на те, що в Ірані та Іраку жорстоко переслідували і вбивали бахаї, рух продовжував поширюватися. Деякі з них, в надії побачити Бахаулла, вирушали з Ірану та Іраку до Адріанополя.

Турецькі правлячі кола в Адріанополі ставилися до Бахауллі з великою повагою, що не задовольняло перського консула в цьому місті. Мірза Ях'я і Сеїд Мухаммад допомагали консулу в організації подальшого заслання Бахауллі. Вони надсилали в Константинопіль,

столицю Оттоманської імперії, брехливі звинувачення Бахаулли в тому, що він готує повалення правлячого режиму.

Губернатор Адріанополя, який глибоко шанував Бахаулла, кілька разів письмово спростовував ці звинувачення. Але врешті-решт, центральна влада віддала наказ про заслання.

Одного ранку будинок Бахаулли оточили солдати. Жителі міста, християни і мусульмани, вийшли на вулиці, щоб почути наказ. Консули деяких країн запропонували свої послуги, бажаючи заступитися за вигнанців, але Бахаулла відмовився від їх допомоги.

Заслання в Святу Землю

Солдати супроводжували вигнанців з Адріанополя до Галліполі. Ніхто з них не знав ні пункту кінцевого призначення, ні своєї майбутньої долі. В Галліполі було оголошено, що Бахаулла і його послідовники, а також кілька прибічників Мірзи Ях'я, будуть ув'язнені в місті Акка, в той час як четверо з послідовників Бахаулли разом з Мірзою Ях'я і його однодумцями вирушать на Кіпр.

Залишивши Галліполі, Бахаулла попередив товаришів, що шлях, котрий їм доведеться подолати, буде найважчим з усіх раніше пройдених. Він запропонував усім, хто не відчуває в собі достатньо сили для цього випробування, покинути його тепер, бо потім буде вже занадто пізно. Проте ніхто не погодився.

Акка знаходилася на віддаленій окраїні Оттоманської імперії і використовувалась як місце ув'язнення. Сюди засилали найгірших злочинців з усієї імперії. Вода і повітря Акки були брудними, місцевість вважалася заразною і рясніла шкідливими комахами. Про Акку говорили: якщо птах перелетить над містом, він впаде замертво - настільки зіпсоване було повітря.

Морський шлях до Акки був сповненим прикрощів. В Хайфі основну групу засланих залишили Мірза Ях'я та його супутники. 31 серпня 1868 року, вигнанців зустріла вороже настроєна юрба жителів м.Акка, яким сказали, що бахаї – найзапекліші, злісні злочинці. Натовп кидав каміння, ображав, плював на засуджених.

Наказ про довічне заслання Бахаулли та його супутників пролунав зі сходів мечеті як пересторога місцевим жителям не мати з ними ніяких

стосунків. Режим ув'язнення був суворим. Бахаї заборонили спілкуватися між собою, а також із зовнішнім світом. Бахаулла заточили в брудній, відкритій всім вітрам і дощу камері, інших зігнали в кілька камер поруч. В першу ніч їм не давали ні їсти, ні пити. Всі, крім двох чоловік, захворіли на малярію та дизентерію. Троє померли.

Бахаї Ірану та інших країн не знали, де Бахаулла знаходиться, і чи живий він. Коли ж вони отримали звістку про нього, декотрі вирушили в Акку. Спочатку вони не могли потрапити в місто і годинами, а іноді й днями, простоювали за другим ровом в надії побачити Бахаулла у вікні камери. Деякі з них взяли з собою рослини. Відмовляючи собі у ковтку води під час переходу через пустелю, вони поливали ці рослини. Так виник сад за міською межею Акки. У цій в'язниці загинув другий син Бахаулли, Мірза Міхді. Він випав зі слухового вікна на даху, яке не охоронялось, і помер від травм. Його останнім проханням, зверненням до батька, було побажання, щоб його життя було прийнятим, як спокута за тих, хто не зміг дійти до його темниці.

Через кілька місяців у турецької армії виникла потреба у приміщенні в'язниці. Засланих перемістили в міський будинок, де вони утримувалися в страшній тісноті.

Поступово в Ацці почало відбуватись те ж саме, що раніше мало місце в Багдаді, Константинополі й Адріанополі. Начальник в'язниці, міська влада, прості люди почали розуміти, що Бахаулла ні в чому не винний, і усвідомлювати виключність його особистості. Абдул-Баха, старший син Бахаулли, який взяв на себе ведення господарства сім'ї, завоював загальну любов і шану. Начальник в'язниці відправив до нього на навчання свого сина. Він також волів зробити якусь послугу Бахаулли. У відповідь на це Бахаулла попросив його відремонтувати міський водогін, який вже тридцять років був несправним. На дев'ятий рік ув'язнення наказ про довічне заслання, по-суті, повністю ігнорувався владою в'язниці та міста. Абдул-Баха винаймив зручний будиночок за містом для свого батька, і Бахаулла, який дев'ять років не бачив дерев і квітів, переселився туди.

Через два роки Абдул-Баха винаймив просторий будинок в Багджі, де пройшли останні тринадцять років земного перебування Бахаулли.

Абдул-Баха займався усіма поточними справами, тому Бахаулла міг цілком присвятити себе писанням. Він рідко зустрічався з ким-небудь

особисто, але повсюди відчувався його вплив, і правителі Палестини заздрили його владі та впливовості.

Професор Е.Г. Браун, визначний сходознавець з Кембріджа, провів в Багдаді п'ять днів; він залишив таке повідомлення про свою зустріч з Бахауллою:

"У кутку... сиділа чудова і поважна людина... Обличчя, на яке я дивився, не забуду ніколи, хоча й не зможу його описати. Ці проникливі очі, здавалося, читали саму душу; влада і могутність були на цих широких бровах; глибокі зморшки на чолі і на обличчі свідчили про вік; їм суперечив матово-чорний колір волосся й бороди, що спадала розкішним потоком майже до пояса. Не було потреби запитувати, в чийй присутності я стою; я вклонився йому - тому, хто був предметом любові і поклоніння, яким позаздрили б королі й марно зітхали б імператори.

М'який голос з гідністю запросив мене сісти і продовжив:

"Хвала Богу за те, що ти прибув сюди!.. Ти прийшов відвідати в'язня і вигнанця... Ми бажаємо лише добра, світу і щастя народам; хоча нас називають порушниками спокою та підбурювачами безладдя, гідними пут і вигнання... Тому, що всі народи повинні стати одним у вірі, а всі люди - братами; тому, що зв'язки любові й єдності між синами людства повинні бути міцнішими; тому, що слід припинити розмежування релігій і покінчити з расовою дискримінацією, - що ж у цьому небезпечного?.. Але так і буде; всі ці безплідні чвари, руйнівні війни відійдуть у минуле, і настане Великий Мир... Чи не потрібно вам в Європі того ж? Чи не те ж саме провіщав Христос?.. Ми ж бачимо, як ваші правителі щедро витрачають свої багатства на засоби знищення людської раси радше, ніж на те, що привело б людство до щастя... Ці чвари й кровопролиття, цей безлад повинні припинитись і всі люди стануть, як одна сім'я... Хай не той пишається, хто любить свою країну, але той, хто любить весь рід людський". (21)

За останні роки свого життя Бахаулла чотири рази відвідував Хайфу і встановлював свій шатер на горі Кармель. Він вказав Абдул-Баха ділянку землі на скелястому схилі, де слід було захоронити останки

Баба. Сьогодні на цьому схилі ростуть сади, зелені газони й алеї тінистих кипарисів оточують красиву будівлю з білого мармуру, під якою спочивають останки Баба і його юного супутника.

29 травня 1892 року закінчилося земне життя Бахаулли. Дзвони Акки, які за двадцять чотири роки до цього провістили прибуття вигнанця, тепер сповіщали про його відхід, і багато людей ввійшли до будинку в Багджі, гірко плачучи. Протягом жалобного тижня вельможні люди міста і представники влади віддавали Бахаулли останню шану. Султанові Оттоманської імперії послали телеграму: "Сонце Бага зайшло."

Шогі Еффенді, Хранитель Віри, писав у своєму огляді першого сторіччя історії бахаї: "З вознесінням Бахаулли завершився період, який у багатьох аспектах не має аналогів у світовій релігійній історії... Закінчилась епоха, не перевершена жодною з попередніх релігій у своїй величності, плідності та тривалості". (22)

Абдул-Баха

Абдул-Баха, старший син Бахаулли, народився 23 травня 1844 року, тієї ж самої ночі, коли Баб оголосив Муллі Хусейну свою місію. Йому було вісім років, коли Бахаулла ув'язнили в Тегерані. Будинок, де жила його сім'я, оточила юрба, і їм довелося деякий час переховуватись. Абдул-Баха супроводжував батьків у засланнях, і ще за десять років до декларації в саду Різван він зрозумів місію свого батька. Таким чином, Абдул-Баха став першою людиною, що повірила в Бахаулла. На той час йому було лише дев'ять років.

Великим було горе Абдул-Баха, коли Бахаулла залишив Багдад і вирушив у гори Курдистану. Протягом двох років його відсутності Абдул-Баха переписував і зачував писання Баба. Великою була і радість повернення батька, і з цього часу Абдул-Баха не отримав формальної освіти; всьому, що він знав, він навчився у Бахаулли. Абдул-Баха був активною, життєрадісною людиною. Він успадкував від батьків любов до природи; його улюбленим видом спорту була їзда верхи.

Під час переходу з Іраку в Константинопіль Абдул-Баха слідкував за харчуванням і постом вигнанців. Ночами він охороняв кибитку батька. В Адріанополі він поступово взяв у свої руки повсякденні справи

Бахаулли. Він став відомим як "Господар". Це ім'я дав йому Бахаулла, хоча після смерті батька сам він називав себе просто Абдул-Баха, тобто "Слуга Бога". Він приймав тих відвідувачів батька, які приходили лише з цікавості, але з надзвичайною внутрішньою проникливістю розпізнавав істинних шукачів правди. Він був улюбленцем багатьох, і навіть ті, що бажали йому зла, поважали його. Він був ввічливим, м'якосердим, щедрим і незмінно добрим. В Ацці він одружився з Мунірі Ханум, дочкою давніх послідовників Баба. Шлюб був дуже щасливим, хоча з дев'яти народжених дітей п'ятеро померли.

Як тільки дарували більше свободи пересування в'язням, Абдул-Баха став звичною постаттю на людних вуличках Акки. Він допомагав усім, кому міг, незважаючи на колір шкіри, віросповідання і походження. Заходив у найбідніші будинки, омивав та втішав хворих. Власних потреб було дуже мало. Жив і одягався скромно та просто, хоча зовнішній вигляд завжди мав бездоганний. Він працював від зорі до зорі, і проводив частину ночі в молитвах та медитаціях. Він любив дітей, йому подобалося робити подарунки і бачити людей щасливими. "Мій дід, - говорив він, - дід сміху та веселоців."

Після того, як Бахаулла пішов з цього життя, сім'ї був зачитаний його духовний Заповіт. В ньому Абдул-Баха призначався Главою Віри Бахаї і єдиним повноважним тлумачем вчення Бахаулли. Бахаулла закликав усіх бахаї звернутися до Абдул-Баха і слухатись його. Однак, незважаючи на цю чітку вказівку, деякі з членів сім'ї Бахаулли, якими керували ревності та заздрість, відмовилися покоритись його волі. Вони всіляко намагалися підірвати авторитет Абдул-Баха. В результаті роки з 1901 по 1908 Абдул-Баха знову провів у суворому ув'язненні в місті Акка.

У 1904 та 1907 роках влада Оттоманської імперії призначала спеціальні комісії для розслідування звинувачень проти нього. Обом комісіям були пред'явлені лжесвідчення підкуплених свідків, і в 1907 році султанові запропонували стратити Абдул-Баха або заслати його. Але незабаром спалахнула младотурецька революція, яка звільнила всіх політичних і релігійних в'язнів колишньої Оттоманської імперії.

Всі ці роки тривоги і труднощів Абдул-Баха не переставав працювати. Він піклувався про голодних та немічних, підтримував листування з бахаї різних країн. Незважаючи на постійні напади з боку родичів, він спорудив просту кам'яну каплицю на горі Кармель на тому місці, яке

вказав Бахаулла. Ця каплиця стала останнім притулком останків замордованого Баба.

Одразу після звільнення Абдул-Баха почав планувати поїздки до Європи та Америки. У зв'язку з поганим здоров'ям негайний від'їзд довелося відкласти, але вже в серпні 1911 року він вирушив на захід. На той час йому було майже сімдесят років, з яких шістдесят були проведені у засланні та ув'язненні.

У вересні 1911 року Абдул-Баха прибув до Великобританії, де відбувся його перший виступ у лондонській церкві Сіті Темпл. Наступні два роки він подорожував по Європі та Америці, з глибокою мудрістю та цілковитою відданістю поширюючи вчення Віри Бахаї. Більшість часу він проводив у громадських виступах та зустрічаючись з людьми. Подорожував він скромно, уникаючи показовості та зайвих витрат. У Сполучених Штатах він проїхав країну від узбережжя до узбережжя і прочитав більше 140 лекцій у Канаді та США.

У 1913 році Абдул-Баха повернувся до Хайфи. Коли вибухнула I Світова війна, турецька влада знову ув'язнила його. Під час чотирьох років ізоляції та небезпеки Абдул-Баха організував поблизу Тіберіадського озера сільськогосподарську кампанію по вирощуванню пшениці для народу Палестини. Він продовжував своє смиренне життя, сповнене молитвами та милосердям. Турецька влада погрожувала розіпнути Абдул-Баха і його сім'ю на схилах гори Кармель. Коли звістка про цю погрозу досягла Лондона, генерал Елленбі отримав наказ надати Абдул-Баха допомогу і захистити його.

Він зайняв Хайфу на кілька днів раніше, ніж передбачалось, і телеграфував у Лондон: "Сьогодні взято Палестину. Сповістіть світ: Абдул-Баха у безпеці." Після закінчення війни британський уряд присвоїв Абдул-Баха лицарське звання за його заслуги у захисті миру та процвітання на Близькому Сході. Він прийняв цю честь, але дворянським титулом ніколи не користувався.

Абдул-Баха помер 28 листопада 1921 року у Хайфі. До останніх днів життя він продовжував працювати, як робив це завжди - не думаючи про відпочинок та спокій. Іудеї, мусульмани, християни віддали йому останню шану на похоронах і разом з бахаї оплакували велику втрату.

Унікальність ролі Абдул-Баха

Абдул-Баха займає виключне становище в історії релігій. Будучи просто людиною, він був в той же час досконалим взірцем вчення бахаї і володів надлюдськими знаннями. Як наступник Бахаулли, він був як бездоганне дзеркало, що відображає для людей світло Божого Одкровення. Під його невтомним керівництвом була збережена єдність бахаї й розпочато створення адміністративної структури, згідно з принципами Бахаулли. В багатьох листах та виступах він пояснював ці принципи детальніше, ніж раніше це зробив Бахаулла, і вказав, як їх втілити в життя. Його повсякденне життя було доказом того, що і в найскладніших умовах людина може жити у цілковитій відданості Богу і служити людству.

Розвиток Віри Бахаї за життя її трьох Головних Фігур

За час проповіді Баба (1844-1850 р.р.) його вчення поширювалося лише в Персії та Іраку, але з 1853 року до 1892, за Бахаулли, послідовники Віри Бахаї були вже в 13 країнах.

Баб і Бахаулла - засновники нової світової релігії, але завдяки особливому становищу Абдул-Баха, який є "Взірцем" і "Осереддям (Осердям) Одкровення", його писання також складають частину Священних книг Віри Бахаї. За час між кончиною Бахаулли та смертю Абдул-Баха Віра поширилася ще в 22 країнах, а на 1921 рік її послідовники були вже в 37 країнах.

Коли Вірі Бахаї не було ще й 80 років, вона могла вже вважатися світовою релігією, оскільки в сферу її впливу увійшли Китай, Бірма, Австралія, Росія, вісім європейських країн і три африканські, Бразилія, Канада та США.

Послання Абдул-Баха

"Знай певно, що любов й таїна Божого Святого Одкровення, прояв Всемилостивого, джерело духовного звірення (виліву) Любов - це добре світло небес, вічний подих Святого Духу, що оживляє людську душу. Любов - початок Божого Одкровення

людині, життєдайний зв'язок, властивий, згідно з божественним творінням, природі всіх речей. Любов - єдине багатство, що приносить істинну радість як у цьому світі, так і в майбутньому. Любов - провідне світло у темряві, жива ланка, що єднає Бога й людину, затверджує розвиток кожної осяяної душі. Любов є найвеличнішим законом, який править цим могутнім божественним циклом, єдиною силою, що пов'язує різноманітні елементи матеріального світу, верховним магнетичним діянням, що керує рухом сфер у небесному царстві. Незмінною і безмежною владою любов розкриває таємниці, приховані у Всесвіті. Любов є духом життя в прекрасному тілі людства, засновником істинної цивілізації в цьому смертному світі, випромінювачем істинної слави на кожну расу і народ, що прагнуть до великої мети.

Якому б народові не були милостиво призначені ці дари Бога, ім'я його безсумнівно буде звеличене Сонмом Небесним, ангелами й жителями Царства Абха. І який би народ не відвернувся від Божественної Любові - Одкровення Всеблагого - буде він скорботно блукати, впаде у відчай, і, врешті, цілком знищиться. Для цього народу не буде притулку, стане він подібним до диких створінь земних, жертвою деградації й ганьби.

О ви, возлюблені Господа! Прагніть стати втіленням любові Бога, світочами Божественного керівництва, сяючими серед племен земних світлом любові та згоди. Слава тому, хто виявив це чудесне світло!" (23)

У що вірять бахаї

Єдність людства

"Немає сумніву в тому, що люди світу, якої б раси чи релігії вони не були, черпають своє натхнення з єдиного Небесного Джерела, і всі вони - піддані одного Бога".

(24, Бахаулла)

"Всі люди - листя і плоди одного дерева... усі вони одного походження. Один дощ падає на всіх, одне сонце їх зрошує, один вітер освіжає... Все людство оточене Милістю і Благодаттю Божою. Святе Писання говорить нам: всі люди рівні перед Богом. Він справедливий."

(25, Абдул-Баха)

Принцип єдності людства займає перше місце у вченні Бахаулли. Він пояснює, що людство в ході соціального розвитку проходить різні стадії, подібно людському тілу, що проходить через різні етапи фізичного росту. В давні часи люди жили ізольованими сімейними групами, потім ці групи перетворились у племена, які пізніше розвинулись у міста-держави і, врешті, нації. Світова єдність, вчить Бахаулла, є останнім етапом у розвитку людства на шляху до зрілості.

Бахаулла пояснює, що прийшов на землю з метою зробити можливим єднання людей. "Воістину, ми прийшли об'єднати і згуртувати усіх, хто живе на землі", - писав він (26)

Вчення Бахаулли призначається всім жителям планети. Світова єдність стосується кожного, жодна людина не може залишитися поза нею. Єдність, до якої ми йдемо, - не нудна одноманітність, навпаки, це - єдність в розмаїтті, де, як учить Бахаулла, кожна група людей може знайти найкраще вираження своїх прагнень та ідеалів. В той же час, кожна група чи народ можуть розділити спадщину і досягнення інших. "Слава людства, - писав Абдул-Баха, - є спадком кожного." (27)

Світова єдність буде побудована на визнанні кожною окремою людиною єдності людства як центрального духовного принципу сьогодення. Єдність не запровадить зверху ніяка могутня група; вона

поступово розвиватиметься у людській свідомості, доки всі люди не зрозуміють, що "світ - це одна країна, а люди - її громадяни". (28, Бахаулла) Ця зміна у свідомості приведе до такої органічної зміни суспільства, якої ще не знав світ. Важко навіть уявити, якою багатою і різноманітною буде світова цивілізація майбутнього.

Бахаулла дав людству конкретну вказівку, як перейти від роз'єднаності до єднання.

"О ворогуючі народи і племена Землі! Поверніть обличчя свої до єднання, і нехай сяйво його світла осяє вас." (29) "Будьте як пальці однієї руки, члени одного тіла" (30) "Той, хто є Господь ваш, Всемилостивий, плає в серці своєму бажання бачити все людство єдиною душею і одним тілом" (31)

Єдність релігій

"Дар Бога нашій освіченій епосі - знання єдності людства і фундаментальної єдності релігій."

(32, Абдул-Баха)

Послідовники Віри Бахаї вірять, що всі великі релігії світу божественні за своїм походженням. Усі вони були відкриті Богом в його Одкровеннях, посланих в різні часи у різні місця відповідно до потреб і можливостей народів. Жодна епоха не залишалася без керівництва Божого, і допоки існують люди на Землі, буде існувати і це керівництво.

Бог вище людського розуміння. Він керує людьми через Своїх Посланників, вірцевих і незаплямованих душ, які є виявом Бога. Вони не є богами, але як довершені дзеркала відображають сяйво Боже. Вони, як сонячне проміння, що несе на землю світло сонця; вони є посередниками між Богом і людством. Своїм життям та вченням вони відображають довершеність Бога. Завдяки цим Явителям Бог спонукає людину пізнавати і любити його. Для людей пізнання Бога можливе лише через Явителів, тому пізнання їх чеснот - це найповніше знання Бога, якого може досягнути обмежений людський розум.

"Як знак милості... як доказ Свого милосердя явив Він людям Денні Зорі Свого Божественного керівництва, Символи Своєї божественної єдності, буде рівнозначним пізнанню Його Самого."

(33) Бахаулла

Поява Посланника Бога на землі - подія настільки рідкісна, що нам відомі лише декілька імен: Авраам, Зороастр, Крішна, Мойсей, Будда, Ісус, Мухаммад, Баб, Бахаулла. Кожен з Них заснував релігію і надихнув на розвиток цивілізацію. Кожного з Них висміювали, виганяли, ображали люди, серед яких Вони вперше з'явилися. Лише деякі з сучасників здогадувалися про Їх сутність. Поступово Їх починали визнавати інші люди. Після того, як закінчувалося земне життя кожного Посланника, Він залишався предметом любові та поклоніння мільйонів. Самі, без підтримки земних сил, Посланники оволодівали серцями людей. Вони є істинними Вчителями людства, Їх мета - наблизити людину до Бога і сприяти розвитку цивілізації.

Двоїста сутність Явителів Бога віками бентежила розум людей. Цю двоїстість яскраво прокоментував Бахаулла. Кожен Явитель має Божественну природу. Кожен з Посланників був наділений усіма рисами Бога. Тому всі Вони можуть розглядатись як одна душа і одна особа.

"Якщо придивишся до Них прискіпливим оком, побачиш, що усі Вони живуть в одному шатрі, сидять на одному троні, вимовляють одні слова і проголошують одну Віру. Такою є єдність цих Сутностей Буття." (34)

Разом з тим, кожен Явитель Бога має чітко виражену індивідуальність і з'являється у цьому світі як людська істота, зовнішність, походженням та особистими якостями відмінна від усіх, хто жив раніше.

Кожного разу, коли Явитель Бога приходять на землю, разом з ним ніби повертається дух усіх попередніх Явителів. Він продовжує будувати вчення, розпочате попередниками, приносить нову вість, найспівзвучнішу з його часом, і готує основу майбутнього пришествя.

Оскільки Вони з'являються серед людей у людській подобі, люди вільні визнавати їх чи ні Явителями Бога. Тому бахаї шанують всіх Засновників світових релігій і вважають Їх Писання - священними.

Бахаї вірять, що Бахаулла є останнім за часом з Посланників Бога на землі. Бахаулла вчить, що кожна релігія складається з двох частин: духовного і соціального вчення. На вищому духовному рівні існує чудова гармонія між усіма великими релігіями. Відмінність з'являється на соціальному рівні і стосується релігійних обрядів, законів та приписів. Бахаулла пояснює, що соціальні аспекти релігій не вічні, вони змінюються кожної епохи відповідно до потреб людей.

Відмінності між релігіями виникають також внаслідок штучних добавок до оригіналу вчення. Чистота послання спотворюється послідовниками. Тому Бог посилає іншого Вісника для відновлення і розвитку попереднього духовного послання. Зовнішні, матеріальні аспекти кожної релігії проходять етапи народження, росту і занепаду. Коли настає період занепаду, новий Посланник заронює в серця людей нове насіння і починається новий ріст.

Місія Бахаулли - реалізувати єдність релігій світу. Віра, вчить він, є найпершим фактором миру і справжнього прогресу людства. Загальний мир означає і всесвітнє оновлення релігії.

Викорінення упереджень

Упередження - релігійні, расові, класові, національні та інші - завжди були найпоширенішими причинами воєн; усі конфронтації, ненависть, зіткнення викликані тим чи іншим видом упереджень. Єдиний засіб проти них - це усвідомлення єдності людства. Людина зможе подолати свої власні упередження, як тільки вона усвідомить духовну спільність людства.

Бахаулла говорить, що ми повинні розглядати різноманітні раси й нації з точки зору їх єдності:

"Воістину, слова, що зійшли з небес Волі Божої, є джерелом єдності та гармонії Всесвіту. Не дивіться на расові відмінності, а вітайте всіх світлом єднання. Ми бажаємо світові добра та щастя; бажаємо, щоб усі народи стали одним у вірі, а всі люди -

братами; щоб зміцнилися узи любові та приязні між синами людства; щоб припинився релігійний розбрат, і зникла расова дискримінація." (35)

Абдул-Баха писав:

"В очах Бога не існує розмежування за кольором шкіри; всі єдині за кольором і красою служіння Йому. Колір шкіри не має значення; важливим є лише серце людини. Байдуже, якою є зовнішність, якщо серце чисте й біле. Бог не розрізняє людей за відтінками кольору і статуєю. Він дивиться в серця. Тому, чия вдача і чесноти гідні, надається перевага в присутності Бога; того, хто відданий Царству Його, найбільше любить. У Царстві Буття і Створення колір шкіри не має ніякого значення." (36)

"Поглянь на квіти в саду: хоч і різні вони за кольором, формою і видом, все ж таки живить їх вода одного джерела, овіває подих одного вітерця, зміцнюють промені одного сонця, а ця різноманітність лише підсилює їх чарівність і красу." (37)

Гармонія релігії та науки

Бахаулла вчить, що між релігією та наукою існує гармонія. Істинна релігія та істинна наука ніколи не суперечили одна одній. Вони - взаємодоповнюючі аспекти однієї істини.

Обидві є прогресивними. Релігія поступово відкривається людині Богом. Людина поступово розпізнає таїни науки власними силами розслідування. Людство потребує обидві ці сили. Релігія допомагає в духовному зростанні. Наука ж є засобом для просування вперед матеріально. Бахаулла описує релігію й науку як два наймогутніші чинники в світі.

"Релігія та наука - це два крила, на яких піднімається вгору людський розум і розвивається людська душа. Неможливо літати з одним крилом. Якщо людина спробує полетіти, опираючись лише на крило релігії – вона впаде в трясовину забобонів та упереджень. Якщо полетить лише на крилі науки,

то також не просунеться вперед, а впаде у безпросвітне болото матеріалізму."

(38) Абдул-Баха

Істинна цивілізація стане можливою на землі лише тоді, коли люди усвідомлять потребу як в науці, так і в релігії. І засновники релігій, і піонери науки зазнавали образ та переслідувань від своїх сучасників. Серед їх послідовників виникали конфлікти, як наслідок людських помилок, спричинених невіглаством та забобонами.

"Релігія й наука йдуть пліч-о-пліч, і та релігія, що суперечить науці, не є істинною."

(39) Абдул-Баха

Цікаво відзначити, що останні досягнення науки підтримують ідею єдності Всесвіту і взаємозалежність усього сотвореного.

Самостійний пошук істини

Бахаулла не бажає, щоби хто-небудь сліпо приймав його вчення. Він вимагає, щоб кожен самостійно вдивлявся в це вчення, використовуючи свої органи чуття, власне міркування, і приймав рішення. Такий самостійний пошук стає практично можливим вперше в історії. Люди здатні самі вирішувати, істинні чи хибні твердження Бахаулли. Немає більше необхідності, щоб певна група людей пояснювала релігію іншим, як це часто траплялося в минулому.

Істинний незалежний пошук вимагає від людини набагато більше, ніж сліпе прийняття віри, ким-небудь викладеної. Бахаулла пояснює, що людина повинна абстрагуватися від спадкових вірувань та упереджень. З самого початку потрібно відкинути думку про власну виключну правоту і помилковість інших.

"... коли ви зустрінете людей, чия думка відмінна від вашої, не відвертайтеся від них. Всі шукають істину, до неї ведуть багато доріг... Не дозволяйте відмінності у поглядах, розбіжності в думках відокремлювати вас від ваших товаришів

чи викликати суперечки... Краще старанно шукайте істину і робіть всіх людей своїми друзями."

(40) Абдул-Баха

Справжній пошук істини усіма людьми призведе до їх єднання.

"Істина в усіх релігій одна, і її засобами можна досягнути єдності світу... Як тільки люди почнуть шукати істину, вони виявлять, що об'єднались." (41)

Сутність Бога

Бахаулла вчить, що людський розум ніколи не осягне Бога - обмежене не може зрозуміти безмежного. Це що чекати від столу розуміння думки столяра, що його зробив. Абдул-Баха писав:

"...людина не може зрозуміти сутність Божественного, але може, з допомогою своєї здатності міркувати, спостерігати, з допомогою інтуїції і сили розпізнавання, яку дає Віра, вірити в Бога, відкривати дари його Благодаті." (42)

Хоча люди і не можуть осягнути суть природи Бога, вони можуть вірити в існування божественної реальності:

"Знай, що єдиний істинний Бог є Той, Хто відокремлений від усіх сотворених істот і незмірно піднесений над ними. Увесь всесвіт - відображення його слави, Він же незалежний від своїх створінь і перевершує їх. В цьому істинне значення Божественної єдності. Він, Хто є Вічна Істина, є єдина Сила, яка має безперечну верховну владу над світом буття, чий образ відображений у дзеркалі творіння. Все суще залежить від нього, і від нього йде джерело існування всього на світі..."

(43) Бахаулла

Бог - кравець Всесвіту, але одночасно Він і люблячий батько кожної окремої людини, яка коли-небудь жила чи буде жити. Поєднання цих двох ролей виходить за межі людського розуміння, але саме цьому

вчили Засновники всіх релігій. Кожна з них возвеличує Бога, і стверджує, що Бог сповнений любові до людей, що Він визначив мету існування для кожного окремо. Засновники цих релігій, Явителі, є зв'язком між Богом і людиною.

Бахаулла так говорить про них: "... сяючі діаманти святості, що з'являються з Царства Духу в благородній формі людського храму, приходять до всіх людей, щоб надати світові таїни незмінного буття і розповісти про витонченість його нетлінної Сутності" (44)

Звертаючись до цих Явителів, людина здатна більше взнати про Бога і наблизитися до нього. Бахаулла писав:

"Настільки довершеним і всеохоплюючим є його творіння, що ні розум, ні серце, якими б чистими і проникливими вони не були, не зможуть осягнути природу навіть найнезначнішого з його створінь, і ще менше зміряти таємницю Того, Хто є Денна Зоря Істини, Хто є Сутність невидима і непізнана. Думки найнабожнішого з містиків, досягнення найдосконалішого з людей, найвища похвала, яку можуть передати людська мова чи перо - все це продукт обмеженого розуму людини і все це визначено його межами... Від споконвіку огорнений Він невимовною святістю Своєї величної Сутності, і буде вічно прихований за непроникною таємницею Своєї непізнаності. Будь-яка спроба зрозуміти Його недосяжну реальність закінчується неминучим збентеженням, і кожне зусилля наблизитись до Його величної Суті призводить до безнадії та провалу." (45)

Природа людини

Людський рід - більш висока форма життя, ніж мінерали, рослини і тварини. Бог дав людині розум, інтелект. Він також дав їй душу, спроможну знати і любити Бога.

"О сину людський! Я возлюбив твоє створення, Тому Я сотворив тебе. Возлюби ж і ти Мене, і назову я твоє ім'я і наповню душу твою духом життя."

(46, Бахаулла)

"З усього, що створив Він, особливою милістю Своєю Бог вирізняє чисту, подібну до коштовності, душу людини і обдарував її унікальною здатністю пізнати його і віддзеркалити велич Його слави."

(47, Бахаулла)

Звертаючись до Явителів Бога, людина здатна набувати якостей і ознак, що є від Нього: любові, істини, милосердя, справедливості.

Кожна людина вільна вирішувати, звертатись їй чи ні до вчення Господа. Всі люди рівні перед Богом, але кожна душа - це унікальне створіння з притаманними лише їй здібностями та можливостями. Все, чого потенційно може досягти людина, вона досягає власним зусиллям.

Кожна людська істота має вищу духовну природу, яку слід розвивати, щоб пізнати Бога і любити Його. Але кожній людині притаманна й інша природа - фізична, тваринна. Бахаулла вчить, що людське тіло повинно бути відданим слугою душі. Найвище щастя людини - в духовному, а не в фізичному задоволенні.

Душа людини, життя і смерть

Душа, будучи духовною, а не фізичною реальністю, не руйнується після смерті людського тіла. За життя людини на землі її душа пов'язана з тілом таким же чином, як світло пов'язане з дзеркалом, що відображає його. Дзеркало розбивається, але світло продовжує сяяти.

Душа зароджується в період зачаття і являє собою унікальне творіння. Фізичне існування на землі - це досвід, обов'язковий майже для кожної душі. На цій стадії людина має можливість розвинути такі свої духовні здібності, як чесність, співчуття, любов, щедрість. Ці якості нам будуть потрібні після того, як закінчиться наше фізичне існування, тому вони розвиваються тут, на Землі, подібно тому, як розвивається у лоні матері очі, вуха, ніс, руки і ноги дитини. Там дитині не потрібні ці органи, але в майбутньому її життя було б дуже обмеженим без них.

Існування душі після смерті відрізняється від життя, яке ми знаємо, настільки, наскільки життя дитини в лоні матері відрізняється від життя після народження. Душа, звільнена від тіла, схожа на птаха, звільненого з клітки, і вона продовжує свій розвиток і рух до Бога.

Наші успіхи в наступних світах будуть залежати від зусиль, затрачених тут.

"Рай" і "пекло" - не місце, а стан існування. "Рай" є близькість до Бога, "пекло" - віддалення від нього. Ці стани існують і в цьому житті, і в тому, що слідує за ним. Саме життя і смерть, в тому значенні, в якому про них говориться в священних Писаннях, стосуються духовного життя людини чи його відсутності.

Смерті тіла не слід боятись, а вітати як народження нового, повнішого життя.

"О сину Вищого! Я зробив смерть провісницею радості тобі. Чому ж сумуєш? Я примусив світло осяяти тебе. Чому ж закриваєшся від нього?" (48)

"Знай, що душа, після відокремлення свого від тіла, продовжить свій шлях, поки не досягне присутності Бога, в образі і подобі, яких не змінять ні череда епох і віків, ні переміни та випадковості сього світу. Вона буде тривати доти, доки існують Царство Боже, Його могутність, влада і сила. Вона втілить знаки Бога і якості, і відобразить добро Його любові і щедрі дари... Благословенна душа, що в час відокремлення свого від тіла очищена від марнославства людського. Така душа живе згідно Волі Творця і входить до Всевишнього Раю... Якщо скажуть комусь, що уготоване такій душі в світах Бога... все єство його охопить великий порив досягнути найвеличнішого, пречистого і прекрасного стану..."

(49) Бахаулла

Розвиток

Людина - особливий біологічний вид. Але подібно до інших форм життя - рослинний і тваринний світ - фізичне тіло людини також пройшло через різні стадії розвитку. В різні періоди історії свого існування людина була схожа на амебу, рибу чи мавпу, але ці зовнішні ознаки ще не є доказом походження людини від будь-якого з даних представників. Людський рід розвивається протягом століть і

тисячоліть. Цей розвиток дуже нагадує ріст зародку дитини в лоні матері. На шляху від зародку до зрілості людина проходить різні етапи еволюції, але залишається незмінною притаманна лише їй внутрішня сутність.

Добро і зло

Бахаулла пояснює, що у Всесвіті існує лише одна сила, а саме - благословенна сила Всемогутнього Бога, чия любов і доброта безмежні. З цього випливає, що зло у всіх його проявах, є лише відсутністю або нестатком добра. Зло - це відсутність добра так само, як темрява є відсутністю світла.

Якщо людина поводиться погано, це означає, що її нижча, тваринна природа розвинута більше вищої, духовної. Такій людині слід при допомозі оточуючих розвивати свою вищу натуру.

Всі люди мають бажання. Вони є навіть у маленьких дітей. Бажання вартє схвалення, коли воно націлене на добро для даної людини і людства в цілому. Бажання - це прагнення отримати чогось більше, це імпульс, даний людині Богом для того, щоб вона могла прагнути до нових знань, вдосконалювати характер, наближатися до Бога.

Добро - в дотриманні настанов Бога; зло - коли людина свідомо відвертається від Нього. Бахаулла дає людині силу, мужність і мету в житті, підкреслює милосердя і прощення Бога, але Він також дає зрозуміти, що людина не може уникнути власної відповідальності за використання своїх сил і талантів чи зловживання ними.

"Знай, що всі люди були створені в природі, утвореній Богом, Хранителем, Самосутнім. Кожному призначена була своя міра, як записано в могутніх Скрижалях Бога. Все, чим можете володіти, проявиться не інакше, як внаслідок власного бажання вашого. Діяння ваші свідчать про цю істину.

Однак люди "зуміли" порушити цей закон. Стосується така поведінка Бога чи їх власного "я"? Будьте справедливими в своєму судженні. Все добре - від Бога, все зле - від вас самих."

Бахаулла (50)

Як слід людині жити

Поведінка

Бахаї повинні відзначатися не словами, а вчинками. Якості, на які вказує Бахаулла, підкреслюються у всіх основних релігіях. Людина повинна прагнути бути чесною, люблячою, ввічливою, великодушною і щедрою. Вона має поважати батьків, бути гостинною і вірною. З радістю в серці повинна вона прийняти Бога.

Бахаулла не схвалює аскетизм і радить людині користуватись усіма благами життя, посланими Богом.

Шлях Божий може вести через матеріальні нестатки чи, навпаки, через велике багатство. Бахаулла радить своїм послідовникам не засмучуватися бідністю і не покладатися на розкіш. Найбільше благословення для людини - спокійне серце, а цього можна досягти лише життям у злагоді з Божими заповідями.

Молитва

Молитва цілком необхідна для духовного росту людини. Їжа сприяє тілесному росту, молитва живить дух. Бахаулла зробив щоденну молитву обов'язковою для всіх бахаї, але вони мають вибір з довгої, середньої і короткої обов'язкових молитов.

Молитва - це набагато більше ніж просте вимовляння слів. Вона охоплює наше ставлення до життя, зосередженість і вдячність. Якось Абдул-Баха сказав бахаї, що просить Бога за те, щоб їх життя стали чудовими молитвами служіння та поклоніння. "Знайте, ніщо в цьому житті не буде таким цілющим, як мольба і благання до Бога, вирощування виноградників його і вічне, з любов'ю в серці, служіння Йому." (51)

Піст

З 2 по 20 березня кожного року бахаї, віком від 15 до 70 років з добрим станом здоров'я, не їдять і не п'ють від сходу до заходу сонця. Від посту звільняються подорожуючі, вагітні жінки та матері, що годують. Піст - це час духовного оновлення. У цей період бахаї вживають найрішучіших заходів по виправленню своїх шкідливих

звичок, набутих за рік. Коли людям не доводиться витратити час на приготування і вживання їжі, в них залишається більше часу на те, щоб звернути свої помисли до Бога. Мета посту наблизити людину до Нього.

Щоденне навчання

Бахаї рекомендується затрачувати трохи часу щоденно вранці та ввечері на читання текстів Віри та обмірковування прочитаного. Мета цих занять - освіжати і оновлювати розум, не втомлюючи його. Бахаулла говорить, що краще з радістю і задоволенням прочитати короткий уривок, ніж недбало - довгий.

Служіння людству

Якщо ми любимо Бога і хочемо виконувати його вчення, нам слід служити іншим людям. Бахаулла надає великого значення такому служінню. Якщо наші помисли чисті й некорисливі, засновані на любові до Бога, тоді нашими діями в служінні людству будуть молитва, поклоніння Богові й єднання з Ним.

Бахаулла вчить, що люди повинні розглядати свою щоденну роботу як богослужіння. Не людина створена для праці, а праця створена для неї. Діяльність існує для того, щоб підносити і облагороджувати людей, а не принижувати їх. Всі люди мають основоположне право працювати, кожен повинен заробляти на прожиття за допомогою своїх рук і своєї голови. Праця не повинна бути важкою повинністю чи неприємним обов'язком; має виконуватися в дусі служіння людству. Вона - поклоніння Богу.

Поширення віри

У Вірі Бахаї немає професійних священнослужителів. Кожен бахаї - учитель своєї релігії, кожен вважає своїм обов'язком і привілеєм поширювати вчення Віри. Учитель бахаї повинен непохитно вірити в Бога, прагнути жити відповідно до заповідей Віри. Бахаулла говорив, що найкращий спосіб вчення Віри - будувати своє життя на основах Віри Бахаї і навчати інших власним прикладом. Якщо потрібні слова, їх

слід добирати мудро. Бахаї зобов'язані ділитися вченням з усіма, але якщо людина не хоче слухати, за неї потрібно молитись і залишити її на власному шляху до Бога.

Невживання наркотиків та алкоголю

Бахаулла забороняє вживання збуджуючих напоїв та наркотиків будь-якого виду, за винятком їх використання з метою лікування. Наркотики і алкоголь можуть зашкодити тілесному і духовному здоров'ю людини.

Лояльність до урядів

Бахаї повинні поважати закони країни, в якій живуть, і підкорятись їм. Там, де для захисту прав людини потрібні зміни в законах, ці зміни слід проводити ненасильницькими методами. Підтримуючи миролюбні сили світу, Бахаї, хоча і не є пацифістами, всюди, де тільки можливо, шукають мирних рішень.

Новий патріотизм

Бахаї - громадянин світу. Патріотизм - це природна людська відданість. Немає нічого поганого в здоровому і розумному патріотизмі, але в ХХ сторіччі цієї позиції вже недостатньо. Необхідна лояльність по відношенню до всієї планети. Цього можна досягти лише шляхом духовного усвідомлення єдності й цілісності людства. "Не той гордиться має, хто любить свою країну, а той, хто любить увесь світ. Земля - одна країна, і люди - її громадяни." (52, Бахаулла)

Сім'я

Щасливі та міцні сім'ї є основою гармонійного, стійкого суспільства. У Вірі Бахаї заборонена чернецька безшлюбність, а створення сім'ї хоча й не є обов'язковим, проте всіляко заохочується. Шлюб у Вірі Бахаї звеличується як виконання Божого замислу.

"Коли ж захотів Він проявити благодать і милосердя до людей, Він відкрив їм настанови і закони; серед них встановив Він закон шлюбу, зробив його подібним до фортеці благополуччя і спасіння..."

Бахаулла(53)

Шлюб забезпечує найкращі можливі умови для духовного і фізичного існування чоловіка та жінки. У такому зв'язку вони можуть оптимально допомагати один одному розвинути свій людський потенціал, вирости духовно і отримати можливість самопожертви заради іншої людини. Першочергова мета шлюбу - виховання дітей.

"Він говорить, великий у славі Своїй: одружуйтесь, о люди, щоб від вас міг з'явитись той, хто згадає Мене серед слуг Моїх; це одна із заповідей Моїх вам; слідуйте їй як допомозі вам."

Бахаулла (54)

Батьківство - перший і головний обов'язок чоловіка і дружини, саме цей аспект шлюбу найбільш тісно пов'язаний з виконанням призначення Бога для людини. Найефективніший спосіб передати дітям розуміння Божої настанови для людей - це власний приклад, і ця мета зрозуміла батькам-бахаї.

Визнаючи, що любов Бога - істинне джерело любові серед людей, партнери в шлюбі разом прагнуть наблизитись до Бога; від цього залежить щастя в шлюбі. "Істинна любов неможлива, якщо не звернути обличчя свого до Бога і не бути привабленим красою Його." (55, Абдул-Баха)

Основні якості, які пов'язують душу з Богом - вірність та відданість - повинні стати фундаментом уз подружнього кохання. Найдорогоціннішим виразом цих якостей є доброчесність.

"Концепція Віри Бахаї у проблемі взаємовідносин статей базується на суворому дотриманні доброчесності як чоловіками, так і жінками, але не лише тому, що вона є високоетичною, а також і тому, що це єдиний шлях до щасливого і успішного подружнього життя. Тому статеві відносини будь-якого виду поза шлюбом, у Вірі Бахаї не дозволяються; той, хто порушує це

правило, не лише відповідальний перед Богом, але й гідний справедливого покарання від суспільства.

Віра Бахаї визнає значення сексуального імпульсу, але засуджує такі його незаконні і недоречні прояви, як вільне кохання, груповий шлюб і т.п., оскільки всі вони потенційно небезпечні для людини і суспільства, в якому вона живе. Правильне використання статевого інстинкту - природне право кожної людини, і саме з цією метою був заснований інститут шлюбу. В подавлення статевого інстинкту бахаї не вірять, але вірять в його регулювання та спрямування”

Шогі Еффенді

Шлюб - основа хорошої сім'ї; хороші сім'ї в свою чергу складають основу стійкої цивілізації.

"Знай, що вимога шлюбу вічна. Ніколи не буде вона ні відмінена, ні змінена. Це - Божественне творіння, і немає ані найменшої можливості змінити чи виправити його."

Абдул-Баха (57)

Вірність і відданість життєво важливі для шлюбу. Оскільки статеві відносини поза шлюбом заборонені, бахаї настійно рекомендується одружуватися в молоді роки. Розлучення можливе для бахаї, але воно суворо засуджується, і до нього вдаються лише у випадках, коли всі спроби примирення виявилися марними.

Батькам заборонено влаштовувати шлюб своїх дітей. бахаї повинні самі знаходити собі партнерів у шлюбі. Зробивши вибір, необхідно отримати схвалення батьків. Одруження бахаї не може відбутися, поки не буде отримана згода обох рідних батьків (якщо вони живі). Якщо дві сім'ї єдині у своєму схваленні майбутнього шлюбу, він має більше шансів на успіх.

бахаї можуть обирати свою половину у будь-якому релігійному, расовому і національному середовищі. Оскільки вважається, що все людство - одна сім'я, цілком звичайні шлюби між особами різного расового і культурного походження. Ці шлюби пов'язують сім'ї у більш широкі кола суспільства, що сприяє єдності людства.

бахаї не дозволяється мати більше одного чоловіка чи однієї дружини, але якщо чоловік приходить у Віру, вже будучи в полігамному шлюбі, він зобов'язаний продовжувати піклуватись про всіх своїх жінок, проте нові шлюби для нього заборонені.

Шлюбна церемонія надзвичайно проста. Чоловік і жінка в присутності свідків говорять один одному: "Ми будемо, воістину, виконувати волю Бога". За бажанням молодих в церемонії можуть використовуватися музика, молитви, декламація.

Якщо закони країни не визнають шлюб бахаї, подружжя того ж дня повинне взяти цивільний шлюб. Якщо лише один з тих, хто одружується - бахаї, то за умови, що це не потягне за собою формального прийняття іншої релігії, бахаї можуть взяти участь в релігійній церемонії. В деяких країнах здійснення обряду взяття шлюбу в громаді бахаї визнається офіційно, наприклад, в Шотландії (з 1978 року).

Слід поважати права всіх членів сім'ї і підтримувати її єдність в цілому. Діти мають певні обов'язки перед своїми батьками, а батьки - по відношенню до дітей. Якщо про це не дбає держава, а батьки виявляються нездатними, такій сім'ї повинні допомагати друзі та община.

Рівність чоловіків та жінок

Істинний шлюб бахаї можливий лише при здійсненні ще одного важливого принципу Віри, а саме, принципу рівноправності між чоловіками та жінками. Рівність чоловіка та жінки є для бахаї духовним і моральним принципом, суттєвим у побудові справедливого світового порядку. Без повного використання талантів і якостей як чоловіків, так і жінок, не можливе вдосконалення економічного та соціального розвитку людства.

"Світ людей має два крила; одне з них жінка, інше - чоловік. Птах не може літати, якщо одне з крил нерозвинене." (58)

"До тих пір, поки жінкам не дозволять розвивати свої здібності найвищою мірою, чоловіки також не зможуть

досягти тієї величі, якою б могли володіти." (59)

Бахаулла стверджував, що освіта жінок повинна бути на однаковому рівні з освітою чоловіків; жінки і чоловіки повинні мати рівні права в суспільстві. Якщо сім'я не має достатньо грошей для навчання сина і дочки, батькам рекомендується потратити гроші на освіту дочки, оскільки вона - потенційна мати і вихователь майбутнього покоління.

Бахаулла вчив, що не можна завадити встановленню рівноправ'я жінок, як і затримати його розвиток. Він також говорив, що якщо жінки братимуть активну і рівноправну участь у світових справах, війни припиняться.

Ці зміни самі по собі не виникнуть - жінкам самим доведеться докласти зусиль для найповнішого розвитку свого потенціалу. Вони повинні прагнути "досягти більшої досконалості, стати рівними з чоловіками у всіх відношеннях, просунутися вперед в тих сферах, де відставали, для того, щоб чоловікам довелось визнати їх рівність по здібностях і навичках." (60, Абдул-Баха)

Далі Абдул-Баха пояснює, що трапиться, коли жінки займуть своє істинне місце в суспільстві:

"У минулому світом правила сила, і чоловік домінував над жінкою за рахунок своїх сильних і агресивних якостей - як фізичних, так і розумових. Але цей баланс вже порушується: сила втрачає свою перевагу, в той час як гострий розум, інтуїція, духовні якості любові та служіння, в яких жінка сильніша, набувають головного значення. Тому нова епоха буде менш чоловічою і більш проникнена жіночими ідеями; це буде епоха зі збалансованими чоловічими та жіночими елементами цивілізації." (61)

Загальна обов'язкова освіта

Інший важливий принцип Бахаулли - загальна початкова освіта; всі жінки і чоловіки мають бути письменними. Знання - це один з найбільших дарів Божих людині, і ті, хто позбавляють себе можливості здобувати знання, живуть обмеженим життям, у порівнянні з їх

товаришами. Вивчення тих мистецтв, наук, ремесел і навичок, які принесуть людям користь і покращать життя на землі - саме такі знання гідні людства.

На невігластві часто ґрунтуються забобони та упередження, і поширення освіти допоможе їх викоріненню.

Всі люди різні за здібностями і талантами. Освіта дітей повинна запроваджуватися таким чином, щоб досягти якнайповнішого розвитку їх природних схильностей і спонукати дітей на творче співробітництво між собою.

"Бахаулла проголосив, що невігластво і відсутність знань - перешкоди, які роз'єднують людство. Тому загальну і професійну освіту повинні отримувати всі. За допомогою цього засобу будуть виправлені взаємні непорозуміння і людство наблизиться до свого об'єднання. Загальна освіта - всесвітній закон. Освіта обов'язкова для всіх дітей... Додатково до загальної освіти, кожна дитина повинна здобути професію, ремесло, навички для того, щоб всі члени спільноти могли заробляти собі на життя. Робота, виконувана в дусі служіння - найвища форма віросповідання."

Абдул-Баха (62)

Розвиток світової цивілізації

Людство розвивається в напрямку до світової єдності. Нижчі форми цієї єдності, такі як сім'я, плем'я, місто-держава, нація вже знайшли свій розвиток. Кожен його крок був необхідним для людства. Наступний крок - створення на мирній основі світового співтовариства. Базис такого об'єднання може бути лише духовний, але є певні завдання, які слід виконати народам світу на шляху їх спільного мирного розвитку. Це:

а) усунення крайностей багатства та бідності як всередині націй, так і між ними;

б) встановлення однієї міжнародної допоміжної мови, яку діти нарівні з рідною будуть вивчати в школах;

в) розвиток світової співдружності і парламенту на основі справедливого представництва всіх народів;

г) створення світового федеративного уряду або всесвітньої наддержави, верховного трибуналу і міжнародного виконавчого органу для забезпечення виконання рішень державами, що чинять опір, для забезпечення спільних прав народів і протистояння агресії;

д) вибір єдиної системи світового письма, загальної грошової системи, системи мір і ваги, єдиного зведення світової літератури з метою полегшення відносин і взаєморозуміння всіх рас і народів Землі.

Хранитель Віри Бахаї в 1936 році писав:

"В такому світовому суспільстві дві найбільш могутні сили в житті людей - наука і релігія - примиряться і почнуть співробітничати у гармонійному розвитку. В подібній співдружності преса буде вільною від свавілля зацікавлених сторін, від урядових і національних обмежень і почне широко відображати різноманітні погляди та переконання усього людства.

Буде організований облік економічних ресурсів, будуть розвідані і національно використані джерела сировини, за ринками збуту буде встановлено справедливий контроль і регулювання розподілу продукції.

Припиняться національне суперництво, ненависть та інтриги, на зміну расовій боротьбі і забобонам прийдуть расовий мир, розуміння і співробітництво. Почнуть поступово стиратися причини релігійних суперечок, економічні бар'єри і обмеження будуть повністю усунені, зітруться надмірні відмінності між класами. Зникнуть як злигодні, так і величезні накопичення власності. Колосальна енергія, що витрачається на економічні та політичні війни, буде націлена на завдання, які розширяють горизонт людської винахідливості і технічного розвитку, на підвищення продуктивності праці, на викорінення хвороб, на наукові дослідження, на покращання фізичного здоров'я, на вдосконалення людського розуму, на експлуатацію невикористаних і недосліджених ресурсів планети, продовження життя людини і здійснення всіх інших видів діяльності,

направлених на стимуляцію інтелектуального, морального і духовного життя всього людства. (63)

Заборони

Додатково до заборон, про які згадувалось вище - на аскетизм, духовенство, вживання алкоголю і наркотиків, Бахаулла заборонив також позашлюбні зв'язки, азартні ігри, злодійство, гомосексуалізм, жорстке поводження з тваринами, лихослів'я, сповідання гріхів, наклеп, жебрацтво, работоргівлю, вбивство, цілування рук, кремацію, підпал і професійну безшлюбність. Цим він не лише приніс з собою закони нової ери, а й відмінив деякі закони і правила інших релігій, які заважають єдності людства і розвитку цивілізації.

В 1931 році Шогі Еффенді писав:

"Заклик Бахаулли направлений, в першу чергу, проти всіх форм провінціалізму, відлюдності, забобон. Якщо виплекані в минулому ідеали, освячені часом інститути, певні соціальні припущення і релігійні формули більше не сприяють добробуту більшості людей, якщо вони вже не служать потребам людства, що постійно розвивається, їх слід вимести і відправити на звалище віджилих і забутих доктрин. Чому в світі, який підкоряється загальному закону зміни й відмирання, вони повинні стати винятком з правила? Адже правові стандарти, економічні та політичні теорії призначені лише для захисту інтересів людства в цілому, і не людству страждати заради збереження цілісності окремих законів чи доктрин." (63)

Як живуть бахаї

Вступ

Бахаї не носять особливого одягу, не походять з особливих расових чи національних груп, тому не зовсім просто відрізнити їх від інших людей. З іншого боку, по мірі розвитку Віри бахаї у її послідовників з'являється немало відмінних рис. Як індивідууми, вони впевнені й спокійні, оскільки глибоко розуміють все, що відбувається на світі навколо них і усвідомлюють свою роль в житті. Вони знають, яких практичних дій чекає від них Бог у тій чи іншій ситуації.

Вони не лише співчують стражданням бідних, голодних, бездомних, хворих, поневолених, переслідуваних, вони також щасливі знанням, що Бог вказав людству шлях і засоби виходу з цього становища; вони відчують, що можуть зробити позитивний внесок у цей процес.

Людство, в більшості своїй, відкинуло слово Боже як силу, здатну йому допомогти, і тому люди втратили здатність жити в гармонії зі своїми ближніми. Тому найкраще, що може зробити кожен з нас - знову довести до свідомості людини слово Бога.

Бог знову явив своє Слово через Бахауллу. Мета життя бахаї полягає в тому, щоб донести до народів світу послання Бахаулли. Нехай всі люди застосують своє незалежне судження у цій найважливішій сфері дослідження.

Віра Божа існує для всіх, вільна і без обмежень. Ніхто не повинен бути позбавленим можливості взнати про неї. Як поведе себе людина, дізнавшись про Віру Бахаї, стосується лише її та Бога; тут не допускається ані найменший тиск чи примус. Для залучення до Віри використовуються якість життя бахаї, випромінювання душі, радість спілкування. Але тоді виникає питання: якщо поширення слова Божого - справа такого великого значення, якщо немає професійних священнослужителів, якщо нікому не платять грошей за навчання Вірі Бахаї, то як досягає ця Віра до найвіддаленіших куточків землі, не спираючись на яке-небудь планування і організацію? Тут слід

зауважити, що писання Віри бахаї містить нарис всесвітньої програми навчання Вірі, а також план адміністративної системи, яка, розвиваючись, забезпечить створення фундаменту Царства Божого на землі. Саме цей адміністративний порядок, ця система управління, яка діє на місцевому, національному і міжнародному рівнях, в якій можуть взяти участь всі бахаї світу, є однією з найхарактерніших рис життя бахаї. Адміністративний порядок сам по собі є унікальним в історії релігій; детальніше про нього ми розповімо далі. Слід відзначити, що хоча управління громадами та адміністративні форми часто вважаються категоріями суто політичними і далекими від духовності, у Вірі Бахаї і вони є частиною релігії, істотною частиною Писання, невід'ємною від яскраво виражених духовних елементів - молитви, медитації, посту, поклоніння, норм життя і т.д.

Справді, всі ці аспекти відіграють роль в адміністративній діяльності, а участь в роботі одного з органів адміністрації винагородить людину глибоким духовним досвідом.

Новий світовий лад

Всесвітня громада бахаї

Одна з найхарактерніших рис життя бахаї - жагуче бажання поділитися своєю вірою з кожним, хто в пошуках. Іншою унікальною рисою є адміністративний порядок бахаї, який дає змогу кожному стати часткою єдиної, активної, зростаючої Всесвітньої громади бахаї, і, як член цієї спільноти, включитися в план поширення Віри на місцевому, національному та світовому рівнях. Таким чином, щоб зрозуміти, як живуть бахаї, потрібно розглянути різні складові цього адміністративного порядку в його розвитку.

В розділі I ми підійшли до кінця героїчної або апостольської ери Віри бахаї. Завершилися п'ятдесят років Божого Одкровення і майже тридцять років його натхненного тлумачення. Більше 20 000 мучеників, названих Шогі Еффенді в книзі "Бог йде поруч" "галактикою заморожених Богом героїв", віддали своє життя в Персії і надали, "в свою чергу, додаткового імпульсу всеохоплюючому руху за Божу віру, що народжується". Віра Бахаї, йдучи земною кулею, поширилася в 232 країнах.

Згідно з духовним заповітом Абдул-Баха (написаним задовго до його смерті), Шогі Еффенді був 24-літнім студентом коледжу Балліол в Оксфорді, наполегливо працював, здобуваючи необхідні знання для перекладу писань бахаї, і не мав гадки про незвичайну роль, яку готував для нього дід. Його викликали в Хайфу, де жив і був похований Абдул-Баха. Хайфа, Свята Земля, стала для бахаї серцем всієї планети: тут, в Багджі, поблизу Акки, знаходиться гробниця Бахаулли, і тут, в храмі на схилі гори Кармель, поховані Баб і Абдул-Баха.

Шогі Еффенді в якості Хранителя Віри

Як у часи хранительства, так і через багато років по тому, після обрання Всесвітнього Будинку Справедливості - Верховного адміністративного органу - духовний та адміністративний центри Віри бахаї знаходяться в одному і тому ж місці. Це явище безпрецедентне в інших релігій. Унікальним в релігійній історії було і волевиявлення Абдул-Баха, яке, силою богонатхненного тлумачення, надане Хранителю, захистило Віру від поділу і розколу, виснажливих для духовних сил попередніх релігій.

За хранительства Шогі Еффенді Віра Бахаї почала поширюватися в нових країнах, на багато мов була перекладена література бахаї, почало зароджуватися нове світове співтовариство.

Генію і самовідданості Шогі Еффенді, Хранителя Віри, світ бахаї зобов'язаний основою всіх своїх успіхів, натхненними духовними зачинаннями, розвитком всесвітнього адміністративного порядку, поширенням і прикрашанням світового центру Віри бахаї в Святій Землі. Немало сказано про життя і досягнення Шогі Еффенді, який помер відносно рано, у віці 60 років, в листопаді 1957 року. Але найбільш вичерпною працею про нього є книга "Безцінна перлина", написана його вдовою, уродженкою Канади Амануль-Баха Рухія Ханум. Ще не настав час для вичерпної оцінки внеску Шогі Еффенді в світову історію, і він є маловідомим за межами світу бахаї.

Він багато писав англійською, перською та арабською мовами; майже 15 000 листів на цих мовах зібрано, мікрофільмовано і вивчено. Його чудові переклади літератури бахаї з перської та арабської складають ще три чверті мільйона слів найвишуканішої та найвиразнішої англійської мови, яку лише можна уявити собі. Саме в

цій перекладацькій роботі найбільш повно проявилися його якості тлумача, і спеціалісти по східним мовам часто починали краще розуміти зміст оригіналів після вивчення англійських перекладів Шогі Еффенді.

Однак геній Шогі Еффенді не замикався на літературній діяльності: він приділяв детальну увагу планам поширення вчення для Національних Духовних Зборів; він задумав і спроектував сади навкруг храму Баба на горі Кармель та навколо Багджі, поблизу Акки; з великим розумінням людської натури він давав поради і надихав людей всіх класів і релігій. Усе це, в поєднанні з простотою його особистого життя, і склало унікальність особистості Шогі Еффенді, першого і єдиного Хранителя Віри бахаї.

Він помер від азіатського грипу в листопаді 1957 року в Лондоні, куди приїхав разом з дружиною, і похований на Новому Саутгейтському кладовищі в Лондоні. Завдяки його життю і праці, хранительство залишається одним з "наріжних каменів" Нового світового порядку Бахаулли.

Всесвітній Дім Справедливості

Не дивлячись на те, що Бахаулла дав своїм послідовникам чіткі вказівки і закони, які тлумачили його наступники, він передбачав також в майбутньому потребу постійного спостереження за застосуванням цих законів і вказівок у суспільстві, а також регулювання життя бахаї в ситуаціях, не визначених певним чином в Писанні. Бахаулла бачив таку можливість у створенні виборного органу під назвою Всесвітній Дім Справедливості.

"Члени Всесвітнього Дому Справедливості зобов'язані спільно обговорювати питання, які безпосередньо не розкриті в книзі, і втілювати в життя те, що здається для них необхідним. Бог, воістину, надихне їх з благовоління Свого, тому що, воістину, Він є Провидець, Всезнаючий."

Бахаулла (65)

"Кожний повинен звертатися до Священної Книги, а все, що не записано в ній явно, стосується компетенції Всесвітнього

Дому Справедливості. Що ухвалить цей орган, одногосно чи більшістю голосів, є істина і намір самого Бога."

Абдул-Баха (66)

Продовжуючи роз'яснювати повноваження цього верховного органу, Абдул-Баха писав у своєму Духовному Заповіті:

"Оскільки Всесвітній Дім Справедливості має повноваження видавати закони, які виразно не сформульовані в Книзі і стосуються повсякденного життя людей, то він може і скасовувати їх... Він може робити це, тому що дані закони не є складовою частиною явного Божественного Тексту" (67)

Таким чином, Абдул-Баха в своєму Заповіті передбачив усі можливі варіанти, а саме, інститут хранительства з повноваженням тлумачити Писання, і виборний Дім Справедливості, що має право прийняття рішень щодо застосування законів і всіх питань, не відображених у Писанні бахаї. Хранитель Віри так писав у 1934 році про ці взаємодоповнюючі інститути:

"Тлумачення Хранителя у своїй сфері настільки ж повноважне і обов'язкове, як і рішення Всесвітнього Дому Справедливості, чиїм виключним правом є обговорення й остаточне вирішення питань щодо законів і розпоряджень, виразно не пояснених Бахауллою. Жоден з названих інститутів не може і не буде втручатись у сферу діяльності іншого. Жоден з них не буде намагатись обмежити божественно надану їм особливу і безперечну владу." (68)

Лише до столітнього ювілею Декларації Бахаулли (21 квітня 1963 року) склалися відповідні умови для обрання Всесвітнього Дому Справедливості. В цей день у Хайфі, у світовому центрі Віри бахаї, зібралися представники 56 Національних Духовних Зборів, існуючих на той час. Вони провели вибори у відповідності з передбаченням Бахаулли і докладними вказівками Абдул-Баха.

Під керівництвом Світового Дому Справедливості Світове співтовариство продовжувало розширюватись із зростаючою

швидкістю, хоча єдність Віри не послабилась. У той час, як усі громадські установи, засновані на людських угодах, мають тенденцію до розколу із збільшенням їх чисельності, Світовий порядок бахаї, навпаки, завдяки своїй Божественній суті із зростанням членства стає ще більш єдиним, сильним та ефективним.

В 1972 році Всесвітній Дім Справедливості опублікував свій Статут, в якому відображені всі згадані в Писанні передумови його створення, а також повноваження і обов'язки. У доповненні до Статуту були визначені деталі процедури проведення Міжнародних з'їздів, які скликаються раз на п'ять років для обрання нових членів Всесвітнього Дому Справедливості.

В квітні 1978 року в Хайфі відбувся четвертий Міжнародний з'їзд, в якому брали участь делегати від 123 Національних адміністративних органів. Серед них були двоє неписьменних - тесляр з відсталого південноамериканського племені та жінка з одного з островів Тихого океану.

Їх присутність серед сотень інших людей, які являли собою розмаїття рас, релігій і культур, продемонструвала, що в Новому світовому порядку Бахаулли своє призначення може виконати будь-яка людина, причому не лише на місцевому і національному рівні, а навіть на Міжнародному з'їзді, що обирає вищий адміністративний орган Світового співтовариства бахаї.

Руки Справи Бога

В Писанні Віри бахаї згадується про особливу групу людей, які відбираються для виконання справ надзвичайного значення. В своєму Духовному Заповіті Абдул-Баха пояснює доручене їм завдання і порядок обрання цих осіб.

"Руки Справи Бога повинні називатись і призначатись Хранителем Справи Бога. Всі вони мають бути його тінню і підкорятись його наказам." (69)

"Обов'язок Рук Справи Бога - випромінювати Божественні пахоці, наставляти душі людей, сприяти навчанню, вдосконалювати людський характер і за будь-яких умов

зберігати святість, утримуючися від усього земного. Поведінкою, манерами, вчинками, словами повинні вони виражати свій страх перед Богом. Всі Руки Справи Бога знаходяться під керівництвом Хранителя Справи Бога. Він повинен постійно спонукати їх прагнення докладати всіх зусиль до поширення скарбів Бога і вести народи світу, бо лише Боже керівництво приведе їх до просвітлення Всесвіту." (70)

За 1951-1957 роки Шогі Еффенді призначив 32 представники Рук Справи Бога. Після несподіваної смерті Шогі Еффенді в 1957 році саме вони взяли на себе управління справами і займались цим аж до обрання Всесвітнього Дому Справедливості в 1963 році.

Члени Допоміжних Колегій

У квітні 1954 року Хранитель Віри закликав Руки Справи Бога відібрати серед бахаї на кожному континенті осіб, які отримали ймення "Членів допоміжних колегій", чиїм завданням було "діяти в ролі заступників, помічників і радників Рук". Ці Члени допоміжних колегій працювали безпосередньо під керівництвом Рук Справи Бога і, хоча підкорялися загальним вимогам адміністрації бахаї, до складу її органів не входили.

Континентальні Колегії Радників

Згідно з Духовним Заповітом Абдул-Баха, Хранитель Віри повинен був вказати свого наступника з числа своїх нащадків. Але Шогі Еффенді не мав дітей і, крім того, не знайшлося людини, яка б відповідала високим вимогам, вказаним у Заповіті. Було також зрозумілим, що лише Хранитель міг призначати Руки Справи Бога.

Коли в 1963 році був обраний Всесвітній Дім Справедливості, одним з його перших завдань стало вивчення писання бахаї і робіт Шогі Еффенді на предмет виявлення там будь-яких вказівок стосовно нового Хранителя. Адже без Хранителя хто мав би відповідати за призначення Рук Справи Бога? 6 жовтня 1963 року була зроблена така заява:

"Після ретельного, супроводженого молитвами вивчення священних текстів з метою знайти відповідь на питання про

наступника Шогі Еффенді на посту Хранителя Справи Бога, а також після тривалих консультацій, включаючи опитування Рук Справи Бога, що проживають у Святій Землі, Всесвітній Дім Справедливості прийшов до висновку, що будь-якого законного способу призначити наступного Хранителя немає." (71)

В листопаді 1964 року Всесвітній Дім Справедливості оголосив також, що після уважного вивчення справи, священних текстів, вислухавши думки Рук Справи Бога, він прийшов до такого рішення: "Ніякої можливості призначати Руки Справи Бога немає і не буде. Рішення з питань загального характеру, що стосуються Рук Справи Бога, які раніше розглядались всіма любовозлюбленим Хранителем, тепер входять у компетенцію Всесвітнього Дому Справедливості як верховного центрального органу Віри, до якого всім належить звертатись." (72)

В 1968 році Всесвітній Дім Справедливості оголосив про створення одинадцяти "Континентальних колегій радників", по три для Африки, обох Америк, Азії, і по одній для Європи та Австралії; відмічалось, що "їх завдання будуть полягати в спрямуванні роботи допоміжних колегій у відповідних регіонах, в консультації і співробітництві з Національними Духовними Зборами, та в інформуванні Рук Справи Бога і Всесвітнього Дому Справедливості про стан справ у цих регіонах." (73)

Це рішення звільнило Руки від адміністративних обов'язків у допоміжних колегіях. Ще більше прояснив становище лист Всесвітнього Дому Справедливості: "Руки Справи Бога - одне з найцінніших надбань світу бахаї. Звільнені від адміністрування в допоміжних колегіях, вони зможуть зосередити свою енергію на першочергових завданнях загального захисту і пропагування Віри, "збереження духовного здоров'я громад бахаї" і "життєздатності Віри в усьому світі".

*Всесвітній Будинок Справедливості
(24 червня 1968 року)*

Міжнародний центр розповсюдження

В червні 1973 року Всесвітній Дім Справедливості оголосив про створення ще однієї установи. Передбачений у писанні Бахаї, цей новий орган мав складатися з усіх Рук Справи Бога, трьох радників, і повинен був, серед інших обов'язків:

"Координувати, стимулювати і направляти діяльність континентальних колегій радників, функціонувати сполучною ланкою між ними і Всесвітнім Домом Справедливості; володіти вичерпною інформацією про стан справ у всіх частинах світу, і бути спроможним, опираючись на це знання, складати звіти і давати рекомендації Всесвітньому Дому Справедливості, а також консультувати Континентальні Колегії Радників; бути постійно готовим поширювати навчальну роботу на нові райони, що схильні до прийняття Віри або мають в ній потребу, як серед Бахаї, так і поза їх середовищем; привертати увагу Всесвітнього Дому Справедливості та Континентальних Колегій Радників до таких можливостей, надаючи рекомендації по їх діяльності."

Всесвітній Дім Справедливості (75)

Місцеві Духовні Збори

У своїх писаннях Бахаулла часто згадує про місцеві Будинки Справедливості. В Книзі Законів він пише: "Господь повелів, щоб у кожному місті був заснований Дім Справедливості, в якому будуть збиратися радники у кількості, рівній числу Бага (9). Їм належить бути довіреними особами Милостивого серед людей і вважати себе хранителями, призначеними Богом для всіх, хто живе на землі." (76)

Абдул-Баха називав ці органи "Духовними Зборами" і, зокрема, писав:

"... Ці Духовні Збори - сяючі лампади і небесні сади, пахощі святості яких поширюються на всі краї, а світло знань сходить на все сутнє. Дух життя від них струмує у всіх напрямках. Воістину, вони - могутні джерела людського прогресу в усі часи і за будь-яких обставин." (77)

Таким чином, утворення Місцевих Духовних Зборів - мета кожної групи бахаї. В квітні 1974 року Всесвітній Дім Справедливості розширив їх повноваження:

"Даний Богом інститут Місцевих Духовних Зборів діє на першому рівні людського суспільства і є основною адміністративною одиницею Нового світового порядку Бахаулли. Цей інститут опирається на сім'ї і окремих осіб, яких він повинен постійно спонукати до об'єднання в чітко вираженому суспільстві бахаї, що оживляється і охороняється законами, вказівками та принципами Одкровення Бахаулли. Він захищає Справу Бога; він діє як люблячий пастир стада бахаї.

Зміцнення і розвиток Місцевих Духовних Зборів - життєво важлива мета... вони демонструють солідарність і зростаючі відміни спільноти бахаї, приваблюючи все більше мислячих людей до Віри і пропонуючи притулок мільйонам жертв духовно збанкрутілого, вмираючого нинішнього ладу, які не мають керівництва та надії.

Друзі повинні надавати Місцевим Духовним Зборам щиросердну підтримку, насамперед, голосуючи за їх членів, а потім - енергійним втіленням в життя їх планів і програм, звертаючись до них у години труднощів і небезпеки, молячись за успіх їх справ, радіючи їх зростаючому впливу та славі. Місцеві Духовні Збори - головна нагорода, дар Божий, який кожна громада повинна рости, любити, якому їй слід допомагати і якого слід слухатися, за який вона повинна молитися.

Повнокровне і щасливе життя громади, яке досягається за умови істинної ефективності Місцевих Духовних Зборів, забезпечує основу надійної домівки, звідки друзі можуть черпати мужність, силу, підтримку, потрібні їм, коли вони несуть своїм співгромадянам Божественне Послання і присвячують життя його благодатній основі."

Всесвітній Дім Справедливості, квітень 1974 року(78)

За винятком особливих випадків, Місцеві Духовні Збори обираються щорічно у перший день свята Різван (тобто, в час між заходом сонця 20

квітня і 21 квітня). Члени Зборів обираються таємним голосуванням, без будь-якого висування кандидатур і передвиборних кампаній, з числа всіх дорослих бахаї даного міста, села, району чи іншої територіальної одиниці, за яку Збори будуть нести відповідальність. Ці райони різні в кожній країні, але завжди це найменша визнана адміністративна одиниця даної країни.

В березні 1923 року Шогі Еффенді сформулював деякі завдання Духовних Зборів:

"Розповсюдження Віри, його напрямки, шляхи і засоби, масштаб, глибина хоча й істотні для Справи самі по собі, ні в якому разі не є єдиним аспектом, на якому повинна концентруватися увага цих Зборів... Місцеві Духовні Збори повинні сприяти розвиткові дружби та згоди серед своїх друзів; залагоджувати будь-які сліди недовіри, холоду та відчуження в серцях, натомість вселяти активне і щиросердне співробітництво в ім'я служіння Справі. Збори повинні зуміти в будь-який час протягнути руку допомоги бідному, хворому, немічному, сироті, вдові, незалежно від кольору їх шкіри, суспільного становища та віросповідання. Вони повинні всебічно сприяти як матеріальній, так і духовній просвіті молоді, навчання дітей, відкривати, де можливо, освітні заклади бахаї, організувати їх роботу і вести спостереження за нею, забезпечуючи найкращі умови для їх розвитку і діяльності..." (79)

Національні Духовні Збори

Описуючи в своєму Духовному Заповіті порядок обрання Всесвітнього Дому Справедливості, Абдул-Баха згадував "вторинні Будинки Справедливості"; в 1923 році Хранитель Віри закликав ряд країн створити Національні Духовні Збори. В його листі читаємо:

"Їх безпосередня мета - стимулювати, об'єднувати і координувати шляхом постійних особистих консультацій різнобічну діяльність друзів і Місцевих Зборів; шляхом постійного тісного контакту зі Святою Землею, здійснювати заходи і загальне керівництво справами Віри в даній країні.

Національні Збори служать також іншій меті, не менш важливій за попередню, оскільки з часом вони повинні перетворитись у Національний Дім Справедливості... який, згідно з очевидним текстом Заповіту, в союзі з іншими Національними Зборами буде здійснювати прямі вибори членів Всесвітнього Дому Справедливості, тієї верховної ради, яка буде керувати, організовувати та об'єднувати справи руху в усьому світі..." (80)

З роками утворювалися нові Національні Збори, функції яких, під керівництвом Хранителя, ставали зрозумілішими, а діяльність набувала сили й авторитету. Після створення Національних Духовних Зборів воно повинне прагнути якнайшвидше отримати права законності з метою втілити міжнародний стандарт адміністрації бахаї у тому вигляді, в якому вони чітко визначені Писанням. Офіційний статус можуть отримати і Місцеві Збори, що є свідченням розвитку їх ефективності та стабільності.

З'їзди

Національні Збори обираються делегатами, які збираються, як правило, на Національному З'їзді, що проводиться під час свята Різван (тобто, між 21 квітня і 2 травня) З'їзд виконує три основні функції: перша - приймання звіту попередніх Національних Зборів; друга - обрання нового складу Зборів; третя - проведення консультації з новообраним складом.

Офіційні посади

Всі Духовні Збори, Національні та Місцеві, більшістю голосів обирають з числа своїх дев'яти членів голову, заступника, секретаря та скарбника. При цьому жоден з членів, які займають ту чи іншу офіційну посаду, не має інших повноважень крім тих, що надані йому Духовними Зборами.

Вибори бахаї

Процедура виборів бахаї, встановлена Хранителем в його ранніх листах до Американської громади бахаї, настільки відмінна від усіх систем виборів, відомих в політиці, що на ній ватро зупинитися докладніше. Вибори - ще один специфічний аспект життя бахаї. В них реалізується баланс між владою і свободою, якому немає аналогів у жодній політичній системі світу. Рівновага досягається завдяки тому, що, з одного боку, існує непохитний авторитет слова Божого, а з іншого - абсолютна свобода особистості голосувати за будь-кого відповідно до своєї совісті. Таким чином, Світове співтовариство бахаї володіє ідеальною системою управління на місцевому, національному та міжнародному рівнях.

В спокійних, молитовних умовах учасник виборів заповнює свій бюлетень, при цьому він вільний від будь-якого тиску і впевнений у правильності результату голосування. Хто б не був обраний внаслідок голосування, всі виборці негайно і щиро приймають цю людину. Голоси підраховуються за принципом відносної більшості (за винятком виборів на офіційні посади, коли потрібно набрати абсолютну більшість голосів). Наступний уривок, написаний у 1925 році для делегатів на всіх рівнях:

"Яка велика честь, яке делікатне завдання делегатів, які зібралися, щоб обрати своїх представників, тих, хто заслугами своїми облагородить і збагатить літописи Діла! Коли ми звернемо погляд на високі якості членів Зборів бахаї, нас наповнить відчуття власної недостойності й збентеження, і втішає лише думка про те, що, якщо ми будемо гідно виконувати наше призначення, недоліки наші та прикроці в житті будуть винагороджені всеперемагаючим духом його благодаті й могутності. Тому обраним делегатам слід без найменшого прояву пристрастей і упередження, незалежно від матеріальних міркувань, зупинитись на іменах лише тих з нас, хто найкраще поєднує в собі необхідні якості - безперечну вірність, беззавітну відданість, досвідчений розум, визнані здібності та зрілий досвід."

Шогі Еффенді (81)

Високий адміністративний рівень

Після обрання члени кожного адміністративного органу бахаї мають перед собою певний рівень, досягти якого здається майже неможливим, але він - мета будь-яких Духовних Зборів, незалежно від того, хто входить до його складу - інтелектуали з Лондону, Нью-Йорку, Токіо, Тегерану чи Буенос-Айресу, члени племені пігмеїв з джунглів Центральної Африки, лапландці Фінляндії чи аборигени Австралії. Деякі елементи цього рівня коротко змальовані в наступних цитатах:

"Пам'ятаймо, що в основі Справи лежить принцип безсумнівного права індивіду на самовираження, свободу вияву своїх переконань і поглядів..."

Пам'ятаймо також, що основний принцип Справи Бога - не диктаторська влада, а смиренне товаришування, не влада сваволі, а дух відвертої і любовної поради. Не втрачаючи істинного духу бахаї, можна сподіватись поєднати принцип милосердя і справедливості, свободи і підкорення, святості права особи і самовіддачі, пильності, скромності, розсудливості, з одного боку, і братерства, відвертості, хоробрості - з іншого.

Обов'язки тих, кого друзі вільно і свідомо обрали своїми представниками, не менш життєві і відповідальні, ніж обов'язки тих, хто їх вибрав. Справа обраних - не диктувати, а радити, і радитися не лише між собою, але якомога частіше з друзями, яких вони представляють. Члени Зборів повинні вважати себе лише знаряддям для ефективнішого і гідного виконання справи Бога. Вони ніколи не повинні вважати себе окрасою Справи, істотно вищими за інших своїми здібностями чи заслугами, єдиними покровителями вчення. Вони повинні ставитися до своїх завдань з виключною скромністю і прагнути відвертістю, загостреним почуттям справедливості та обов'язку, цілковитою відданістю інтересам друзів, Справи, людства завойовувати не лише довіру і справжню підтримку тих, кому вони служать, але й повагу та щире любов. Вони мають уникати духу винятковості, атмосфери секретності, звільнитися від зверхності, повиганяти з своїх обговорень всі форми упередження і пристрасті. Їм слід в розумних межах

відкривати друзям свої справи, знайомити зі своїми планами, ділитися з ними своїми проблемами і тривогами, шукати їх порад і консультації. Коли ж їм доведеться прийти до певного рішення, після безпристрасного, уважного і щирого обговорення, їм слід звернутися з молитвою до Бога, зробити чесний і неупереджений вибір і підкоритися голосу більшості, котрий, як говорить наш Учитель, є голос істини. Друзі повинні завжди дотримуватися цього голосу, і вважати його єдиним засобом, що забезпечить захист і процвітання справи...

Нехай для кожного зацікавленого читача стане зрозумілим, що серед найголовніших і священних обов'язків тих, хто удостоївся честі починати, направляти і координувати справи Віри, є такі, які вимагають від них завойовувати любов і довіру людей, яким їм випала честь служити. Їх завдання - вивчати погляди зацікавлених сторін, ознайомлюватися з позиціями, особистими переконаннями тих, зміцнення добробуту котрих - їх святий обов'язок..."

Шогі Еффенді (82)

Зустрічі Дев'ятнадцятого Дня

Розглядаючи календар бахаї, ми побачимо, що в ньому дев'ятнадцять місяців. В перший день кожного місяця бахаї проводять досить незвичайну зустріч. По суті, це адміністративний захід, оскільки в цей час Місцеві Духовні Збори радяться з громадою, ознайомлюють із своїми планами та консультуються стосовно справ, що викликають загальний інтерес. Ці збори називаються святом 19-го Дня. Вона складається з трьох частин і організується таким чином, що саме в ній найповніше проявляється духовна єдність і духовне піднесення громади. В цій зустрічі можуть брати участь лише "офіційно визнані" бахаї; вітається участь в ній і тих бахаї, які знаходяться далеко від своєї рідної громади.

Особливо урочистою є перша частина зустрічі, коли читають, декламують або співають вибрані місця з писання бахаї. За нею слідує друга частина, консультативна, якою керують члени Місцевих Духовних Зборів, заслуховуються звіти про різнобічну діяльність Зборів та їх комітетів, а також доповідь скарбника про стан місцевого

фонду. Коли ця частина закінчується, друзі переходять до частування, яке, залежно від умов, може бути і склянкою води, і поживною стравою.

Отже, ще однією відмітною рисою життя громади бахаї і кожного бахаї окремо є зустрічі 19-го Дня.

Цікаво зауважити, що батьки можуть зареєструвати дитину як бахаї, навчаючи її законам, вченням та історії Віри і разом з тим ознайомлюючи з основними елементами інших релігій світу. У віці 15 років дитина повинна підтвердити свої обов'язки в якості бахаї (хоча вона й не може брати участі у виборах бахаї до 21 року). Молода людина, яка після досягнення п'ятнадцятирічного віку, не підтвердила свою належність до Віри бахаї, не може відвідувати зустрічі, навіть якщо її батьки - бахаї. Якщо громада бахаї весело, енергійно і плідно проводить свої дев'ятнадцятиденні зустрічі, то це є показником активної, зростаючої, згуртованої громади.

Помічники Членів Допоміжних Колегій

Руки Справи Бога і Колегії радників працюють безпосередньо з Національними Духовними Зборами, Члени допоміжних колегій тісно пов'язані з Місцевими Зборами та окремими бахаї. Руки і Радники, будучи призначеними відповідно Хранителем і Всесвітнім Домом Справедливості, не належать до "виборної сторони" адміністративного порядку і не можуть бути обраними в Національні Духовні Збори. Проте, члени Колегій можуть призначати асистентів для виконання окремих завдань, і ці асистенти можуть залишатися в будь-якому адміністративному органі, куди їх обрали, чи призначатися членами будь-яких комітетів як на місцевому, так і на національному рівні. 1 жовтня 1969 року Всесвітній Дім Справедливості дав додаткове пояснення щодо відносної ролі виборчих та тих, що призначають, посад:

"В компетенцію Духовних Зборів, підтримуваних відповідними комітетами, входить організація і спрямування навчальної роботи; виконуючи це завдання вони повинні, природно, робити все можливе для стимулювання і натхнення всіх членів громади. Разом з тим, Духовним Зборам, обтяженим

адміністративними справами і розповсюдженням вчення, а також іншими аспектами життя громади бахаї, неминуче буде не вистачати часу для надихання віруючих.

Повноваження у прийнятті рішень належить Духовним Зборам, вони ж і направляють віруючих, які, зі свого боку, втілюють у собі первинну силу реалізації цих рішень. Головне завдання Допоміжної колегії - допомогти пробудити цю силу і організувати її. Ця діяльність життєво важлива, тому якщо члени Допоміжної колегії спроможні виконувати її ефективно, їм слід уникати участі в адміністративній роботі..." (83)

Таким чином, робота асистентів спрямована на підтримку Допоміжних колегій в "прояві ініціативи і скеруванні діяльності з виконання відповідних завдань", а також на заохочення бахаї звертатися до членів Допоміжних колегій в пошуках натхнення і до Духовних Зборів за керівництвом і підтримкою.

Комітети - місцеві та національні

Члени Місцевих і Національних Духовних Зборів обираються за свої якості - вірність, відданість, здібності, досвід, але вони рідко можуть бути спеціалістами у всіх сферах суспільної діяльності. З цієї причини призначаються комітети експертів. Комітети відповідальні лише перед Духовними Зборами, які їх призначили. Вони проводять зустрічі, обирають посадових осіб, радяться з питань своєї діяльності, визначають сферу своєї компетенції і звітують перед адміністративним органом, що їх призначив.

Таким чином, керівну роль в громаді бахаї відіграють не окремі особи, а обрані адміністративні органи; ці органи прагнуть використовувати досвід, запал та ентузіазм членів громади так, щоб усі віруючі могли брати повноцінну участь у будь-якій діяльності, що відповідає їх інтересам. Це особисте залучення і відповідальність - ще один характерний і захоплюючий аспект життя бахаї.

Два стовпи

Другий розділ даної книги - "Як живуть бахаї" - свідчить про те, що всесвітній адміністративний порядок Бахаулли має дві "сторони". З одного боку, це "призначувана" сторона, в яку входять: Хранитель Віри, вказаний в Духовному Заповіті Абдул-Баха; Руки Справи Бога, призначувані Всесвітнім Домом Справедливості; члени Допоміжних колегій, призначувані Радниками; асистенти, призначувані членами Допоміжних колегій. З суто адміністративної сторони рядові віруючі обирають Місцеві Духовні Збори, а члени останніх - Всесвітній Дім Справедливості.

Хранитель Віри бахаї в листі від 8 лютого 1934 року, згодом опублікованому під назвою "Заповіт Бахаулли", говорив про інституції Хранительства і Всесвітнього Дому Справедливості як про "два стовпи, що підтримують могутню адміністративну споруду". В одному з параграфів цього листа Хранитель писав:

"...Ці взаємодоповнюючі інституції адміністра-тивного порядку Бахаулли слід розглядати як Божественні за походженням, основоположні за функціями та доповнюючі одна одну в своїх цілях та завданнях. Їх спільна, фундаментальна мета - забезпечити безперервність тієї Богом даної влади, яка витікає з джерела нашої Віри, зберегти єдність її послідовників і підтримати цілісність та гнучкість її вчення. Ці дві установи спільно управляють справами Віри, координують діяльність, сприяють її інтересам, виконують її закони і захищають її допоміжні інституції. І кожна окремо діє в чітко визначеній сфері; кожна оснащена власними супроводжуваними органами - засобами для ефективного виконання конкретних завдань і обов'язків." (84)

В 1965 році Всесвітній Дім Справедливості дав додаткове роз'яснення цього питання:

"Єдність Вчення забезпечується існуванням автентичних текстів Писання і докладних тлумачень, даних Абдул-Баха і Шогі Еффенді, в поєднанні з абсолютною заборонаю на пред'явлення будь-якого "авторитетного" чи "натхненного" тлумачення або узурпацію функцій Хранителя. Єдність адміністрації забезпечується авторитетом Всесвітнього Дому

Справедливості. Така, за словами Шогі Еффенді, "незмінність його Одкровенного Слова. Такою є гнучкість, що характеризує призначених ним виконавців. Перша з них зберігає достатність Віри і охороняє чистоту Закону. Друга, ніби живий організм, забезпечує можливості поширення Віри, пристосування до потреб і вимог суспільства, що постійно змінюється." (85)

Звертаючи погляд до цієї унікальної картини під назвою "Новий Світовий Порядок", ми побачимо, як здійснюється "практична реалізація ідеалів, про які мріяли Пророки Бога і котрі з незапам'ятних часів розпалювали уяву провидців і поетів усіх епох". Це слова з одного раннього листа Шогі Еффенді про "Світовий порядок", адресованого бахаї Заходу; дата його написання - 1930 рік. В цьому листі обговорюються розбіжності між Вірою Бахаї та церковними органами інших релігій. Доречно навести ще кілька речень з цього важливого листа:

"Бахаулла... не лише напоїв людство новим і воскрешаючим Духом... Він, як і Абдул-Баха після нього, зрозуміло й чітко встановив ряд законів, заснував певні установи і визначив сутність Божественного Промислу. Всьому цьому судилося стати зразком майбутнього суспільства... єдиним засобом об'єднання світу, декларацією царства справедливості на Землі..." (86)

Фонд бахаї

У зв'язку з швидким поширенням у світі Віри бахаї, будівництвом на всіх континентах прекрасних храмів поклоніння, придбанням нерухомості для багатьох місцевих і національних фондів, а також шкіл бахаї, учбових та інших закладів, часто запитують: "Звідки беруться ці гроші?"

Лише бахаї можуть робити внески у фонд. Не можна проводити роботу по розповсюдженню Віри, придбати будь-яку власність, заснувати будь-який спеціальний фонд, взагалі займатися будь-якою діяльністю інакше, ніж на кошти, які поступили з визнаного бахаї

джерела. Робити внески у Фонд - обов'язок кожного бахаї. Розмір внесків, їх терміни, форма, призначення (для загального користування чи для певної конкретної мети) - все це справа совісті кожного віруючого. Внески робляться місцевому, національному чи міжнародному скарбнику без привертання уваги, навіть секретно.

Якщо ж на прийнятті внеску в фонд наполягає небахаї, йому слід пояснити, що кошти з подібних джерел не можуть бути використані для роботи Віри, але їх пожертвують на благодійність суспільної організації. Шогі Еффенді писав:

"Я відчуваю, що повинен негайно нагадати вам про необхідність завжди мати на увазі кардинальний принцип: всі внески у фонд мають бути виключно і обов'язково добровільними. Слід усім пояснити, що будь-які форми примусу, якими б незначними вони не здавалися, в корені підривають принципи, що лежать в основі фонду з часу його заснування..."
(87)

"Постачання фондів... складає... життєву основу тих виникаючих установ, які ви намагаєтеся створити. Його значення не можливо переоцінити. Немає сумніву, що несказанне благословення увінчає кожне зусилля, спрямоване до цієї мети..."
(88)

"Ми повинні бути подібними до джерела, яке постійно витікає і постійно поповнюється з невидимих резервуарів. Завжди бути готовим віддати заради блага ближнього, не лякаючись бідності, сподіваючись на незмінний дар джерела всього багатства і всіх благ - ось секрет правильного життя" (89)

Храми Поклоніння бахаї

В майбутньому будинки поклоніння бахаї будуть в кожному місті й селі, але на сьогоднішній день вони споруджуються за принципом "один храм на континент чи острівну групу", хоча для майбутнього будівництва вже придбано немало земельних ділянок. За відносно невеликої кількості віруючих вважається важливішою витрата внесків бахаї на розповсюдження Віри та на допомогу бідним і неписьменним

віруючим у країнах, що розвиваються. Тому будівництво прекрасних будинків поклоніння відкладається на майбутнє, коли Віра охопить нові мільйони людей. Вже споруджені будинки поклоніння, а також ті, що зараз будуються, демонструють нові принципи культового процесу і служать зразком того, як ці споруди будуть виглядати в майбутньому.

Центральна будівля храму поклоніння має дев'ять сторін; її двері відчинені для всіх людей. Верхівку її вінчає купол. В стінах храму поклоніння спів, декламація, читання виконуються лише голосом, користуватися музичними інструментами не можна. Будуть звучати лише уривки зі священних писань різних релігій, а проповіді й адміністративна діяльність проводяться поза його стінами.

З розвитком храму поклоніння навколо його центральної споруди будуть зводитися додаткові споруди, наприклад, школи бахаї, притулки для сиріт, лікарні.

Іншими словами, храм поклоніння, згідно з розумінням бахаї, служить не лише для духовних, але й для соціальних, виховних і гуманітарних потреб громади. Назва будинку поклоніння звучить арабською мовою як "Машридкуль-Адкар", що дослівно означає "Місце, де сходять світанок восхваління Бога".

На теперішній час будинки поклоніння споруджені в Уілметті (США), в Кампалі (Уганда), у Франкфурті-на-Майні (Німеччина), в Сіднеї (Австралія), в Панамі-Сіті (Панама), в Нью-Делі (Індія) та в Апіа (Західне Самоа). Храм в Уілметті має одну допоміжну споруду - будинок для людей похилого віку; в Уілметті, Кампалі та Франкфурті-на-Майні Національні Духовні Збори знаходяться поблизу центрального храму поклоніння.

Календар бахаї

У світі існує дивовижна кількість календарних систем; тому зрозуміло, що для досягнення справжньої світової єдності необхідний один всіма визнаний і прийнятний календар. Ще одною характерною рисою життя бахаї є дотримання ними в своїй релігійній діяльності календаря, введеного Бабом. Цей календар містить в собі деякі принципово нові ідеї, що стосуються відліку часу і встановлення дат. За основну одиницю приймається сонячний рік, але починається він,

як у Древній Персії, 21 березня, в день весняного рівнодення, і відзначається святом Навруз, що святкується також в сучасному Ірані та деяких суміжних з ним країнах. Таким чином, початок року асторономічно обґрунтований; що стосується початку ери бахаї, то її перший рік - рік декларації Баба, тобто, 1844 рік.

У календарі бахаї 19 місяців по 19 днів кожний; разом це становить 361 день, тому між вісімнадцятим та дев'ятнадцятим місяцями є 4 чи 5 "вставних днів". Дев'ятнадцятий місяць - це місяць посту перед святкуванням Навруза (Нового року). Доба бахаї починається і закінчується заходом сонця. Баб назвав місяці у відповідності з ознаками Бога. Назви місяців такі:

Місяць	Арабська назва	Український переклад	Перший день
1	Баха	Пишнота	21 березня
2	Джалал	Слава	9 квітня
3	Джамал	Краса	28 квітня
4	Азамат	Велич	17 травня
5	Нур	Світло	5 червня
6	Рахмат	Милість	24 червня
7	Калімат	Слова	13 липня
8	Камал	Довершеність	1 серпня
9	Асма	Імена	20 серпня
10	Іззат	Могутність	8 вересня
11	Машийят	Воля	27 вересня
12	Ілм	Знання	16 жовтня
13	Гудрат	Сила	4 листопада
14	Гоул	Мова	23 листопада
15	Масайл	Питання	12 грудня
16	Шараф	Честь	31 грудня
17	Султан	Володарювання	19 січня
18	Мульк	Панування	7 лютого
			Вставні дні з 26 лютого по 1 березня включно
19	Ала	Піднесеність (Величність)	2 березня

Протягом року відзначаються наступні свята і роковини:

Свято Навруз 21 березня

Свято Різван (Декларація Бахаулли) 21 квітня - 2 травня

Декларація Баба і день народження Абдул-Баха 23 травня

Вознесіння Бахаулли 29 травня
Мученицька смерть Баба 9 липня
День народження Баба 20 жовтня
День народження Бахаулли 12 листопада
День Завіту 26 листопада
Вознесіння Абдул-Баха 28 листопада
Піст: 19 днів місяця Ала, починаючи з 2 березня і до 20 березня включно.

У році бахаї є дев'ять святих днів, коли припиняється будь-яка робота. Три з них - в пам'ять про декларацію Бахаулли, один - в пам'ять декларації Баба. Два інших знаменують дні народження Баба і Бахаулли, дві дати встановлені в пам'ять їх смерті. Дев'яте свято - Новий рік.

Взаємовідносини із "зовнішнім" світом

В третій частині даної книги головна увага приділена особливостям життя бахаї, функціонуванню громад і календарю бахаї. Проте не слід думати, що бахаї хочуть жити й працювати відірвано від світу, в своєрідних "комунах", або ще якимось чином ізолюватися від людей. Навпаки, вони всіляко прагнуть якнайповніше включатися в будь-яку діяльність, що, на їх думку, найкраще служить інтересам ближніх і людству в цілому. Їм доводиться турбуватися про розподіл свого часу, оскільки вони досить активні та зайняті. У молодому віці вони прагнуть досягти успіхів у навчанні, щоб у майбутньому мати змогу принести суспільству максимальну користь. Разом з тим, вони жадають брати участь у молодіжних заходах бахаї, недільних школах, ставати "подорожуючими вчителями" Віри як у своїй країні, так і далеко за її межами. Багато молодих бахаї використовують свої канікули для відвідування громад, які рідко приймають гостей з-за кордону. Розподіляючи свій час, бахаї повинні пам'ятати про необхідність якомога повнішої участі в рухах, що сприяють прогресу людства.

На місцевому рівні бахаї часто співробітничать з відділеннями ООН та ЮНІСЕФ, а також працюють над створенням філіалів

Світового конгресу віросповідань і беруть активну участь у міжконфесійній діяльності.

На національному рівні бахаї також активно включаються в роботу ООН, ЮНІСЕФ, Всесвітнього конгресу релігій та інших неурядових і громадських організацій і рухів, які використовують у своїй діяльності принцип універсалізму. У випадках, коли та чи інша організація втягується в партійну або політичну боротьбу, починає надавати перевагу одній з протидіюючих сторін, одній з протилежних ідеологій, Заходу чи Сходу, чорним чи білим, бахаї припиняють свою участь у цій організації й припиняють підтримку діяльності, спрямованої на досягнення інтересів однієї групи за рахунок інших.

Чудових успіхів було досягнуто за останні десятиріччя на міжнародному рівні. Весною 1947 року Національні Духовні Збори США та Канади були акредитовані при Інформаційному бюро ООН в якості неурядової організації, представленої спостерігачем. Через рік вже вісім таких Національних Зборів були колективно визнані в якості міжнародної неурядової організації під назвою "Міжнародне співтовариство бахаї".

27 травня 1970 року Міжнародне співтовариство бахаї отримало дорадчі права в Економічній і Соціальній раді ООН (ЕКОСОС), а 8 березня 1976 року було офіційно акредитоване при Дитячому фонді ООН (ЮНІСЕФ)

Міжнародне співтовариство бахаї бере активну участь у роботі численних установ ООН, у тому числі: в Економічній і Соціальній раді, Комісії з прав людини, Комісії з прав жінок, Комісії соціального розвитку, Комісії з народонаселення і фонді ООН по боротьбі із зловживанням наркотиками, а також майже у всіх конференціях ООН з соціальних, економічних та екологічних проблем планети. Міжнародне співтовариство бахаї опублікувало багато брошур і звернень з питань, що входять у сферу компетенції ООН. В цих документах не лише викладено погляд бахаї на проблеми життя і суспільства, але й пропонується застосування принципів бахаї до конкретних світових проблем.

Завершуючи цю книгу, ми хотіли б навести уривок одного з документів Міжнародного співтовариства бахаї за червень 1977 року, що стосується його внеску до ідеалів Статуту (Хартії) Об'єднаних Націй:

"Міжнародне співтовариство бахаї має неоціненний досвід у сфері покращання життя народів, який є суттєвим для досягнення загального миру і забезпечення прав людини. Наприклад:

1. Громади бахаї набули значного досвіду у викоріненні всіх видів упередження, виконуючи принцип органічної єдності людства і знищення дискримінації. Громади бахаї виховують своїх членів, враховуючи справжні цінності і внески світових релігій з тим, щоб з корінням вирвати релігійні забобони. Вони також захищають людську гідність, незважаючи на етнічне походження індивіда; діяльністю бахаї керує переконання, що існує лише одна раса - людська.

2. Громади бахаї допомагають подолати перешкоди традиційних забобон, які загромаджують людям шлях до вдосконалення науки і техніки. Вчення бахаї не бачить конфлікту між релігією та соціальним й економічним розвитком; понад це, бахаї переконані в необхідності співпраці релігії та науки.

3. Віра Бахаї підкреслює важливе значення людського розуму, оскільки саме свідомість відрізняє людину від тварини. Людський розум має бути освіченим як духовно, так і матеріально.

4. Громади бахаї підтримали принцип обов'язкової загальної освіти, засновуючи початкові та середні школи для дітей різного походження і віросповідання у відсталих регіонах. Вони також розробили освітні програми для дорослих з основ грамоти і суспільного розвитку.

5. Велике значення надається мистецтву і наукам. Від бахаї вимагається присвятити себе тим галузям знань, які не обмежуються лише словами, а приносять користь людству...

Співтовариство бахаї виховує в своїх членах такі людські якості, як любов, співчуття, справедливість, чесність, надійність, правдивість. Але окрім цього, воно зацікавлене також у найвищому розвитку потенційних можливостей особистості. Результати такого виховання, безумовно, мають вплив на життя суспільства. Такі якості, тісно пов'язані з усвідомленням взаємозалежності всіх народів і з метою мирного об'єднання людства, складають основу рушійної сили діяльності по вирішенню проблем нашої планети."

ПРИМІТКИ

- 1 The Dawn Breakers. Nabil's Narrative of the Early Days of the Baha'i Revelation. Translated from the original Persian by Shoghi Effendi. London: Baha'i Publishing Trust, 1975, p. 19. Російський переклад: Повествования Набиля "Светила Новой Эры".s.1., s.a.
- 2 The Dawn-Breakers, p.40.
- 3 ibid, p. 40.
- 4 ibid, p. 42.
- 5 ibid, p. 41.
- 6 ibid, p. 44.
- 7 ibid, p. 44.
- 8 ibid, p. 45
- 9 ibid, p. 49
- 10 ibid, p. 65.
- 11 ibid, p. 373.
- 12 ibid, p. 375.
- 13 ibid, p. 376.
- 14 Baha'u'llah. Epistle to the Son of the Wolf. Traslated by Shoghi Effendi. Wilmette, Ill.: Baha'i Publishing Trust, 1988, p. 141.
- 15 The Dawn Brefkers, p. 445.
- 16 ibid, p. 461, 462.
- 17 Shoghi Effendi. God Passes by. Wilmette, Ill.: Baha'i Publishing Trust, 1979, p. 101.
- 18 ibid, p. 102.
- 19 ibid, p. 101.
- 20 Baha'u'llah. Gleanings from the Writings of Baha'u'llah. Wilmette, Ill.: Baha'i Publishing Trust, 1976, p. 254.
- 21 J.E. Esslemont. Baha'u'llah and the New Era. London, Baha'i Pubiishing Trust, 1974, p. 37. Російський переклад: Дж. Есслемонт. Баха-Улла и Новая Эра. Langenhain: Baha'i-Verlag, 1984.
- 22 Gleanings, p. 223.
- 23 Abdu'l-Baha. Selections from the Writings of Abdu'l-Baha. Haifa: Baha'i World Centre, 1982, p. 27.
- 24 Gleanings, p. 216.
- 25 Abdu'l-Baha. Paris Talks. London: Baha'i Publishing Trust, 1979, p. 131.
- 26 God Passes By, p. 217.

- 27 Paris Talks, p. 129.
- 28 God Passes By, p. 217.
- 29 Gleanings, p. 216.
- 30 *ibid*, p. 139.
- 31 *ibid*, p. 213.
- 32 H.M. Balyuzi. *Abdu'l-baha. The Centre of the Covenant of Baha'ullah.* Oxford: Geoge Ronald, 1987, p. 141.
- 33 Gleanings. p. 49.
- 34 *ibid.*, p. 51, 52.
- 35 Shoghi Effendi. *The advent of Divine Justice.* Wilmette. Ill.: Baha'i Publishing Trust, 1939, p. 31.
- 36 *ibid.*, p. 31.
- 37 *Abdu'l-Baha. Selections from the Writings of Abdu'l-Baha.* Haifa: Baha'i World Centre, 1978, p.291.
- 38 Paris Talks, p. 143.
- 39 *ibid.*, p. 131.
- 40 *ibid.*, p. 53.
- 41 *ibid.*, p. 129.
- 42 *Baha'i World Faith.* Wilmette, Ill.: Baha'i Publishing Trust, 1956, p. 341.
- 43 Gleanings, p. 165.
- 44 *ibid.*, p. 47.
- 45 *ibid.*, p. 62.
- 46 *Baha'u'llah. Hidden Words.* Wilmette: Baha'i Publishing Trust, 1985, p.4
Російський переклад: Бахаулла. Сокровенные слова. Langenhain: Baha'i Verlag, 1983.
- 47 Gleanings, p. 77.
- 48 *Hidden Words (Arabic)*, p. 32.
- 49 Gleanings, p. 155, 156.
- 50 *ibid.*, p. 148,149.
- 51 *Abdu'l-Baha. Tablets of Abdu'l-Baha'Abbas, Vol.II.* Chicago, Baha'i Publishing Society, 1915, p. 98.
- 52 Gleanings, p. 249.
- 53 *Baha'i Prayers for Special Occasions*, p. 44.
- 54 *ibid.*, p. 44.
- 55 *Baha'i World Faith*, p. 44.
- 56 *Living the Life.* London: Baha'i Publishing Trust, 1984, p. 42.
- 57 *Tablets of Abdu'l-Baha, Vol.II*, p. 474.

- 58 Faith for Every Man. London: Baha'i Publishing Trust, 1972, p. 63.
- 59 The Baha'i Revelation, 1955, p. 291, 292.
- 60 Paris Talks, p. 162.
- 61 Baha'u'llah and the New Era, p. 141.
- 62 Baha'i Education (A Compilation from Baha'i Writings) London: Baha'i Publishing Trust, 1976, p. 83.
- 63 Shoghi Effendi. Guidance for Today and Tomorrow. London: Baha'i Publishing Trust, 1953, p. 168.
- 64 *ibid.*, p. 173,174.
- 65 Guidance for Today and Tomorrow, p. 86.
- 66 *ibid.*, p. 86,87.
- 67 *ibid.*, p. 87.
- 68 *ibid.*, p. 87,88.
- 69 The Covenant of Baha'u'llah. London:

Вступ 3

ЯК ВИНИКЛА ВІРА БАХАЇ 4

Іран 4

Пошуки обітованого 4

Декларація Баба 6

Проповідь баба 9

Страта Баба 11

Баб І Його Місія 12

Бахаулла 13

Вигнання до Іраку 16

Вигнання в Туреччину 18

Заслання в Святу Землю 19

Абдул-Баха 23

Унікальність ролі Абдул-Баха 25

Розвиток Віри бахаї за життя її трьох Головних Фігур 26

Послання Абдул-Баха 26

У ЩО ВІРЯТЬ БАХАЇ 28

Єдність людства 28

Єдність релігій 29

Викорінення упереджень 31

Гармонія релігії та науки 32

Самостійний пошук істини 33

Сутність Бога 34

Природа людини 35

Душа людини, життя і смерть 36

Розвиток 37

Добро і зло 37

Як слід людині жити 38

Поведінка 38

Молитва 39

Піст 39

Щоденне навчання 39

Служіння людству 40

Поширення віри 40

Невживання наркотиків та алкоголю 40

Лояльність до урядів 41

Новий патріотизм 41

Сім'я 41

Рівність чоловіків та жінок 44

Загальна обов'язкова освіта 45

Розвиток світової цивілізації 46

Заборони 47

ЯК ЖИВУТЬ БАХАЇ 49

Вступ 49

Новий світовий лад 50

Всесвітня громада бахаї 50

Шогі Еффенді в якості Хранителя Віри 51

Всесвітній Дім Справедливості 52

Руки Справи Бога 54
Члени Допоміжних Колегій 55
Континентальні Колегії Радників 55
Міжнародний центр розповсюдження 56
Місцеві Духовні Збори 57
Національні Духовні Збори 59
З'їзди 60
Офіційні посади 60
Вибори бахаї 60
Високий адміністративний рівень 61
Зустрічі Дев'ятнадцятого Дня 63
Помічники Членів Допоміжних Колегій 63
Комітети - місцеві та національні 64
Два стовпи 65

Фонд бахаї 67

Храми Поклоніння бахаї 68

Календар бахаї 69

Взаємовідносини із "зовнішнім" світом 70

ПРИМІТКИ 73